

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Carl Hesslin

Tvistinvesterares finansiering av skiljetvister

Om kostnadsregleringen i lagen om skiljeförfarande

JURM02 Examensarbete

Examensarbete på juristprogrammet
30 högskolepoäng

Handledare: Peter Westberg

Termin för examen: Period 1 VT2018

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRORD	3
FÖRKORTNINGAR	4
1 INLEDNING	5
1.1 Introduktion till ämnet	5
1.2 Syfte och frågeställningar	6
1.3 Metod, perspektiv och material	7
1.4 Forskningsläget	8
1.5 Avgränsningar	8
1.6 Disposition	9
2 TVISTINVESTERING	10
2.1 Definition	10
2.2 Marknaden för tvistinvestering	11
2.3 Tvistinvesterarens due diligence och investeringskriterier	13
2.3.1 Allmänt	13
2.3.2 Due diligence	14
2.3.3 Investeringskriterier	14
2.3.4 Investeringsavtalet	16
2.3.5 Tvistinvesterarens kontroll över och övervakning av processen	18
2.4 Tvistinvestering i Sverige	19
2.4.1 Bakgrund	19
2.4.2 Riskavtal med ombud	20
3 EN FINANSIERAD PARTS RÄTT TILL ERSÄTTNING	22
3.1 Allmänt	22
3.2 Fördelningen av kostnadsansvaret	23
3.3 Har en finansierad part haft kostnader för sitt förfarande?	25
3.3.1 Allmänt	25
3.3.2 Praxis I	26
3.3.2.1 Ö 415-01	26

3.3.2.2	T 15045-09	26
3.3.3	Rättsfallsanalys I	27
3.4	Vilka av den finansierade partens kostnader är ersättningsgilla?	29
3.4.1	Allmänt	29
3.4.2	Tvistinvesterarens avkastning	29
3.4.3	Kostnaden för due diligence-undersökningen	30
3.4.4	Ökade kostnader för arvode till ombud	31
3.5	Ersättning i form av skadestånd	32
3.5.1	Allmänt	32
3.5.2	Rättegångskostnader m.m.	32
3.5.3	Tillämplighet på finansieringskostnader	33
4	EN SVARANDEPARTS RÄTT TILL ERSÄTTNING	35
4.1	En tvistinvesterarens kostnadsansvar	35
4.1.1	Allmänt	35
4.1.2	Praxis II	36
4.1.2.1	NJA 2000 s. 144 (Likviderat aktiebolag)	36
4.1.2.2	NJA 2006 s. 420 (Konkursförvaltare)	36
4.1.2.3	NJA 2014 s. 877 (Processbolag)	37
4.1.3	Rättsfallsanalys II	39
4.1.4	Utomstående kostnadsansvar i skiljeförfaranden	43
4.2	Ersättning i anledning av skadegörande handling?	43
5	AVSLUTANDE KOMMENTARER	46
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	48
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	54

Summary

In recent years, international literature and debate has brought attention to the fact that it has become increasingly common for third-party funders to partially or fully finance a party's arbitration and litigation costs. This essay examines if, and in what manner, Swedish arbitration cost regulations govern the issue of third-party financing of a party to the arbitration. The essay uses a traditional legal method in order to answer the essay's questions about applicable law.

When awarding costs at the end of the arbitral proceedings, the question of *how* a party has financed its' arbitration proceedings should not affect the tribunals allocation of costs. The reason for this is that costs are allocated based on the outcome of the case and/or the parties' conduct during the arbitral proceedings. Therefore, the fact that a party has been funded by a third-party funder does not give rise to make an exception from articles 1-6 in Chapter 18 of the Swedish Code of Judicial Procedure.

Article 8 in Chapter 18 of the Swedish Code of Judicial Proceedings gives no guidance as to whether a party should be considered to have had legal costs when a third-party funder has paid for these. However, according to case law, a party can only be reimbursed for costs that have been incurred by the party. The obligation to reimburse a third-party funder should be sufficient for tribunals to accept that a party has incurred costs. A funded party cannot recover costs directly linked to the costs of the financing it has received from the third-party funder. The main reason for this is partly that such costs are not recoverable in accordance to article 8 in Chapter 18 of the Swedish Code of Judicial Proceedings, partly because such costs are not reasonably incurred to safeguard the party's interest.

If a funded party loses the arbitral proceedings and is insolvent, there are no explicit provisions that allow an arbitral tribunal to issue a costs order against a third-party funder. However, due to NJA 2014 p. 877, a third-party funder could possibly be held responsible for the non-funded party's costs in a subsequent court proceeding. Responsibility requires that the main purpose of the financing of the funded party was to evade the Swedish Code of Judicial Proceedings' provisions on the allocation of costs. A non-funded party cannot sue a third-party funder located outside of the EU in front of a state court, if the third-party funder has not undertaken responsibility for the non-funded party's costs in the funding agreement.

Sammanfattning

Under de senaste åren har det i den internationella litteraturen och debatten uppmärksamrats att det blivit allt vanligare att externa finansiärer helt eller delvis finansierar en parts processföring. Denna framställning undersöker om och i så fall på vilket sätt de svenska kostnadsbestämmelserna vid skiljeförfarande reglerar frågan om tredje mans finansiering av parts processföring. Den rättsdogmatiska metoden har använts för att besvara framställningens frågor om gällande rätt.

Hur en part finansierar sin processföring bör inte inverka på hur fördelningen av kostnadsansvaret mellan parterna i ett skiljeförfarande avgörs. Anledningen härtill är att omständigheter vilka kan komma att påverka denna frågeställning i huvudsak hänför sig till parternas processföring och inte hur de har finansierat densamma. Undantag från 18 kap. 1-6 §§ rättegångsbalken påkallas således inte av att en part har finansierats av en tvistinvesterare.

18 kap. 8 § första stycket rättegångsbalken ger ingen vägledning i frågan huruvida en part ska anses ha haft rättegångskostnader när en extern finansiär har betalat för dessa. Av praxis följer dock att en part endast kan få ersättning för sådana kostnader som parten *faktiskt* har ådragit sig. Parten ska med andra ord ha haft egna utlägg eller en återbetalningsskyldighet till sin finansiär för att få ersättning av motparten. En finansierad part kan inte få ersättning för kostnader direkt kopplade till den finansiering som parten har fått från en tvistinvesterare. Anledningen härtill är dels att vissa kostnader inte omfattas av sådana kostnader som anges i 18 kap. 8 § första stycket rättegångsbalken, dels att vissa kostnader inte varit skäligen påkallade för tillvaratagande av partens rätt.

För det fall en finansierad part förlorar skiljetvisten och är insolvent, saknas det uttryckliga bestämmelser som gör det möjligt att ålägga en tvistinvesterare att betala en vinnande parts skiljeförfarandekostnader. Med anledning av NJA 2014 s. 877 kan en vinnande svarandepart emellertid vända sig mot en tvistinvesterare med krav på ersättning i en efterföljande process om syftet med tvistinvesterarens finansiering av kärandeparten har varit att kringgå rättegångsbalkens regler om fördelning av rättegångskostnader. Slutligen kan en vinnande svarandepart i allmänhet inte väcka talan mot en utländsk tvistinvesterare vid svensk domstol i anledning av skadegörande handling. Det förutsätter att tvistinvesteraren i investeringsavtalet har åtagit sig att ansvara för motpartens kostnader.

Förord

”Herman Lange, nitton år och titulerad kandidat av pigan i huset, var bestämd för den juridiska banan fast hans håg och fallenhet snarare låg åt moderna språk.”

- *Fritiof Nilsson Piraten, Tre terminer*

Examensarbetet sätter punkt för min studietid på juristprogrammet vid Lunds universitet. Det vore kul om fler än min handledare, examinator och opponent mäktar ta sig igenom framställningen.

Jag vill rikta ett stort tack till alla som har gjort min studietid i Lund till det den har varit. Ett särskilt stort tack vill jag rikta till min vän ”Gurka”.

Sist men inte minst vill jag tacka min handledare Peter Westberg. Du har med dina korta och koncisa e-postmeddelanden, handledarmöten och telefonsamtal givit mig många kloka råd och synpunkter under processens gång.

Carl Hesslin

Lund den 16 maj 2018

Förkortningar

ABL	Aktiebolagslag (2005:551)
CISG	United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods
GBP	Engelska pund
HD	Högsta domstolen
ICCA	International Council for Commercial Arbitration
LSF	Lag (1999:116) om skiljeförfarande
New York-konventionen	Konvention om erkännande och verkställighet av utländska skiljedomar, New York den 10 juni 1958
NJA	Nytt juridiskt arkiv
NJA II	Nytt juridiskt arkiv Avdelning II: Tidskrift för lagstiftning m.m.
Prop.	Proposition
Rättegångsbalken	Rättegångsbalk (1942:740)
SCC	Stockholms Handelskammars Skiljedomsinstitut
SOU	Statens offentliga utredningar
USD	Amerikansk dollar
VRGA	Vägledande regler om god advokatsed

1 Inledning

1.1 Introduktion till ämnet

Internationella skiljeförfaranden är dyra och tanken att parterna på egen hand ska finansiera sin inblandning i rättsprocesser är inte helt oproblematisk.¹ Vissa parter kan vara villiga att betala för kostnaden av ett skiljeförfarande, men saknar finansiella medel att göra det. Andra parter kan ha råd att betala för kostnaderna för ett skiljeförfarande, men är ovilliga att göra det mot bakgrund av de risker och kostnader som är förenade med ett skiljeförfarande.²

Under de senaste åren har det i den internationella litteraturen och debatten uppmärksamrats att det blivit allt vanligare att externa finansiärer helt eller delvis finansierar en parts processföring. Om partens talan är framgångsrik erhåller finansiären en andel av processutfallet. Den externa finansiären saknar något annat egentligt intresse i tvisten än det rent ekonomiska. Arrangemanget kallas internationellt för *third-party funding*, vilket på svenska kan översättas till *tvistinvestering* eller *processinvestering*.

Tvstinvestering har sitt ursprung i Australien någon gång på sent 1980-tal eller tidigt 1990-tal. Sedan dess har tvstinvestering tagit sig till bland annat Österrike, Tyskland, Schweiz, Storbritannien och USA.³ Det finns inga rapporter om att det finns någon marknad för tvstinvestering i Sverige. Det finns däremot exempel på att tvstinvestering har förekommit i internationella skiljeförfaranden med säte i Sverige.⁴ Tvstinvestering har även börjat etablera kontor i Skandinavien. Bland annat har Therium ett kontor i Oslo. År 2017 var de med och finansierade ett företags talan med 50 miljoner norska kronor. Vid ett positivt processutfall får de en avkastning motsvarande fyra gånger den gjorda investeringen.⁵

¹ Westberg (2013), s. 109.

² von Goeler (2016), s. 1 f.

³ Cremades (2011), s. 12.

⁴ SCC avgörande den 20 juli 2012, Quasar de Valores m.fl. mot Ryska Federationen.

⁵ Therium, <http://www.therium.no/wp-content/uploads/2017/06/FA-280617-Finansierer-rettsmarathon.pdf> (senast besökt 2018-03-28).

Det är ännu oklart huruvida tvistinvestering kommer att erbjudas av svenska aktörer. Finansieringsformen är dock av intresse mot bakgrund av de större skiljeförfaranden som äger rum i Sverige.⁶ År 2016 administrerade SCC 199 mål varav 103 var internationella och 96 var svenska. Statistiken visar på den starka ställning som SCC har som tvistlösningsforum för både svenska och internationella företag.⁷

1.2 Syfte och frågeställningar

Denna framställning kommer att undersöka om och i så fall på vilket sätt de svenska kostnadsbestämmelserna vid skiljeförfarande reglerar frågan om tredje mans finansiering av parts processföring. Fokus kommer att ligga på hur svensk skiljedomsrätt ställer sig till tanken att någon annan finansierar en parts processföring och betalar för dennes processkostnader. Syftet kan sägas vara tudelat. Framställningen syftar för det första till att undersöka om och i vad mån finansiering från en tvistinvesterare inverkar på en finansierad parts rätt till ersättning för sina skiljeförfarandekostnader. Syftet är för det andra att undersöka om tvistinvesterare kan åläggas ett ansvar för en vinnande motparts skiljeförfarandekostnader, för det fall den finansierade parten inte är solvent.

För att uppfylla syftet har följande frågeställningar valts:

- Påverkar en tvistinvesterares medverkan vid skiljeförfarandet fördelningen av kostnadsansvaret mellan parterna?
- Har en part som erhållit finansiering av en tvistinvesterare haft kostnader för sitt förfarande?
- Har en finansierad part rätt till ersättning från motparten för kostnader direkt kopplade till den finansiering som parten har fått från en tvistinvesterare?
- Kan en finansierad part få kostnader direkt kopplade till finansieringen ersatta av motparten genom en skadeståndstalan med anledning av avtalsbrott?
- Kan en tvistinvesterare åläggas att svara för en vinnande motparts skiljeförfarandekostnader för det fall den finansierade parten är insolvent?
- Har svensk domstol domsrätt i en tvist mot en tvistinvesterare som har sitt säte utanför EU?

⁶ Söderlund (2016), s. 960.

⁷ SCC: SCC:s målstatistik för 2016, www.sccinstitute.com/media/246918/statistics-2016.pdf (senast besökt 2018-04-24).

1.3 Metod, perspektiv och material

Framställningen går ut på att söka fastslå gällande rätt avseende de frågor som redovisats i förra avsnittet. En undersökning som avser att tolka och systematisera gällande rätt kallas för *rättsdogmatisk*.⁸ Ordet *dogmatik* har dock väckt vissa huvudbry, eftersom detta närmast för tanken till teologi och bristande förutsättningslöshet.⁹ Istället för att beskriva metoden som dogmatisk har Sandgren anfört att det vore både mer realistiskt och mer klagörande att beskriva metoden som *analytisk*.¹⁰

Den rättsdogmatiska metoden tar sin utgångspunkt i de allmänt accepterade rättskällorna. Till dessa räknas lagstiftning, rättspraxis, lagförarbeten och den rättsvetenskapliga litteraturen.¹¹ Men även begreppet *rättskällelära* har varit föremål för debatt i den juridiska litteraturen.¹² Peczenik har dock framhållit att lagar *ska* beaktas, rättspraxis och lagförarbeten tillhör sådant som *bör* beaktas och den rättsvetenskapliga litteraturen *får* beaktas.¹³ Jareborg har emellertid framhållit att det vid rättsdogmatisk argumentation är tillåtet att vidga perspektivet och gå utanför gällande rätt.¹⁴ Det är dock svårt att räkna upp vad som *inte* får åberopas som auktoritetsskäl i juridisk argumentation.¹⁵

Framställningen är skriven utifrån ett svenskt kostnadsperspektiv. Med *kostnadsperspektiv* avser jag att tvistinvestering undersöks med utgångspunkt i de svenska kostnadsreglerna. Det innebär vidare att framställningen avgränsar sig från frågor som inte berör kostnadsaspekten av tvistinvestering.

Tvistinvestering som fenomen regleras inte i lag. För att ge läsaren en bild av tvistinvestering har i stor utsträckning Jonas von Goelers bok *Third-Party Funding in International Arbitration and Its Impact on Procedure* från 2016 använts. Boken är såvitt jag känner till den mest uttömmande på området. Annat material i form av artiklar och tvistinvesterares hemsidor har också använts för att ge en rättvisande bild av fenomenet tvistinvestering.

42 § lag (1999:116) om skiljeförfarande (LSF) samt 18 kap. 1 och 8 §§ rättegångsbalken (1942:740) utgör de i sammanhanget viktigaste lagrummen. I bestämmelserna uppställs hur ansvaret för kostnader ska fördelas mellan par-

⁸ Peczenik (1995), s. 33.

⁹ Jareborg (2004), s. 4; Sandgren (2005), s. 648.

¹⁰ Sandgren (2005), s. 656.

¹¹ Kleineman (2013), s. 21.

¹² Se Sandgren (2005), s. 651.

¹³ Peczenik (1995), s. 35.

¹⁴ Jareborg (2004), s. 4.

¹⁵ Peczenik (1995), s. 35 f.

terna och vilka kostnader som är att betrakta som *rättegångskostnader*. Genom att undersöka bestämmelserna tillsammans med förarbeten, praxis och doktrin, är ambitionen att besvara frågan om en finansierad part som vinner ett skiljeförfarande kan få ersättning för sådana kostnader som har betalats av en tvistinvesterare.

För det fall en finansierad part förlorar skiljetvisten, saknas det uttryckliga bestämmelser som gör det möjligt att ålägga tvistinvesteraren att betala en vinnande parts skiljeförfarandekostnader. Framställningen tar därför utgångspunkt i den praxis som finns på området rörande kostnadsansvar för annan än parten. De två viktigaste rättsfallen är NJA 2006 s. 420 och NJA 2014 s. 877. Det förstnämnda rättsfallet har analyserats av Stefan Lindskog i Festskrift till Lars Heuman i artikeln *Fattig mans rätt till rättegång*. Rättsfallen har även analyserats av Peder Mühlenbock i hans artikel *Tvistinvestering – särskilt om vissa kostnadsfrågor* som publicerades i Juridisk Publikation år 2016. Artikeln har haft stor betydelse vid besvarandet av framställningens frågeställningar, eftersom det för närvarande är den enda artikeln som behandlar tvistinvestering i förhållande till svenska kostnadsregler.

1.4 Forskningsläget

Tvistinvestering har tidigare aldrig varit föremål för forskning inom ramen för svensk rätt. Henrik Bellander har däremot i sin avhandling *Rättegångskostnader: Om kostnadsbördan i dispositiva tvistemål* från 2017 behandlat frågan om en parts finansieringsmöjligheter och finansieringskrav. I anslutning till detta redogör Bellander för tredjepartsfinansiering och frågan huruvida en part ska anses ha haft egna kostnader för sin process när en extern finansiär har betalat för dessa. Bellander har även behandlat kostnadsreglerna som grund för ansvar utanför målets ramar. Kapitlet har varit betydelsefullt för framställningens analys rörande tvistinvesterarens kostnadsansvar för det fall motparten vinner framgång i skiljeförfarandet.

1.5 Avgränsningar

Framställningens syfte och frågeställningar har avgränsat ramen för framställningen till kostnadsfrågor. Fokus riktas bara på sådana kostnadsfrågor som aktualiseras då den finansierade parten påkallar skiljeförfarande och intar ställning som kärke. Anledningen till detta är att tvistinvesterare vid ett bifall till den finansierade partens talan erhåller en andel av processutfallet. För att finansiering från en tvistinvesterare ska komma ifråga för en svarandepart, krävs i allmänhet att denne har ett genkärsmål. Om något genkärsmål inte går

att framställa, kan någon ersättning inte heller betalas ut till tvistinvesteraren vid en framgångsrik talan.¹⁶

En fråga som har väckts på området tvistinvestering är om den finansierade parten eller dennes ombud har en skyldighet att uppge att parten finansieras av en tvistinvesterare. Det kan ha betydelse för i huvudsak två frågor. Den första frågan är huruvida tvistinvestering ger upphov till en intressekonflikt mellan den finansierade partens ombud, skiljemännen och tvistinvesteraren. Den andra frågan rör skyldigheten för en finansierad kändepart att ställa säkerhet för motpartens rättegångskostnader i händelse av att motparten vinner framgång med sin talan.¹⁷ Den sistnämnda frågan regleras för svensk rätts vidkommande av lag (1980:307) om skyldighet för utländska kändepart att ställa säkerhet för rättegångskostnader. I NJA 2016 s. 587 har avgjorts att en kändepart med hemvist i Sverige inte kan åläggas att ställa säkerhet för rättegångskostnader, även om talan avser ett anspråk bakom vilket det finns en intressent som i sig hade varit skyldig att ställa säkerhet. Den förstnämnda frågan förtjänar enligt mig att behandlas i en egen framställning.

En annan fråga som har väckts på området tvistinvestering är huruvida tvistinvestering bör regleras och hur en sådan reglering i sådana fall bör se ut. Framställningen syftar dock inte till att utreda behovet av reglering. Istället syftar framställningen till att undersöka tvistinvestering med utgångspunkt i gällande rätt, varför frågan lämnas utan avseende.

1.6 Disposition

Utöver detta inledande kapitel består framställningen av ytterligare fyra kapitel. Framställningens andra kapitel presenterar tvistinvestering som fenomen och hur investeringar sker i allmänhet. Därefter följer kapitel tre, som behandlar en finansierad parts rätt till ersättning. Kapitel fyra redogör i sin tur för en vinnande svarandeparts rätt till ersättning. I kapitel tre och fyra görs en löpande analys av det presenterade materialet. Frågeställningarna besvaras därmed också löpande i huvudtexten. Framställningen avslutas med ett femte kapitel, där författarens slutsatser summeras.

Framställningens disposition har i stor utsträckning tagit inspiration från Peder Mühlenbocks artikel *Tvistinvestering – särskilt om vissa kostnadsfrågor*, som publicerades i Juridisk Publikation år 2016.

¹⁶ Josefsson och Herrman (2017), s. 88.

¹⁷ Söderlund (2016), s. 961.

2 Tvistinvestering

2.1 Definition

Det är svårt att ge en entydig definition av tvistinvestering. Anledningen härtill är att tvistinvestering förekommer i många olika former.¹⁸ Christopher P. Bogart, medgrundare och VD för Burford Capital, har uttalat att tvistinvestering i praktiken är någonting komplext och mångfacetterat, varför det inte på ett enkelt sätt går att definiera.¹⁹ Trots detta har det gjorts många försök i den internationella litteraturen att definiera tvistinvestering.²⁰

Problematiken kring att finna en enhetlig definition tycks även ligga i det att begreppen *tvistinvestering* respektive det som på svenska kan kallas för *tvistfinansiering* ibland används synonymt med varandra.²¹ von Goeler har anfört att tvistfinansiering bör ses som den bredaste av definitioner, vilken innefattar samtliga förfaranden då en part i en rättegångsprocess erhåller finansiering från en utomstående som inte är part i processen.²² Således faller exempelvis rättshjälp och rättsskyddsförsäkringar in under begreppet tvistfinansiering, eftersom dessa förfaranden innebär att en utomstående aktör finansierar partens process. Även banklån och försäljningen av ett företag vars enda tillgång är ett tvisteföremål är en form av tvistfinansiering.²³ Vad avser tvistinvestering kommer denna framställning att använda sig av samma definition som Mühlenbock använt sig av:

”En investerare, som inte är part i processen eller på annat sätt nära sammankopplad med tvisten mellan parterna, finansierar en kändens talan med det enda intresset att som ersättning för sin finansiering få en viss andel [i] eller ett visst belopp av processutfallet.”²⁴

För det fallet att den finansierade parten skulle tappa målet, medför detta att investeraren går miste om sin investering och inte får någon ersättning för sin finansiering. Finansieringen tillhandahålls således kändeparten på en *no-win-no-pay* basis i utbyte mot en på förhand överenskommen avkastning.²⁵

¹⁸ Cremades (2013), s. 153.

¹⁹ Burford Capital: “Financing International Arbitration”, 22 januari 2013, <http://www.burfordcapital.com/blog/third-party-funding-international-arbitration/> (senast besökt 2018-02-06).

²⁰ Se bl.a. Veljanovski (2012), s. 405 och von Goeler (2016), s. 2.

²¹ von Goeler (2016), s. 3.

²² von Goeler (2016), s. 2.

²³ Cremades (2013), s. 153.

²⁴ Mühlenbock (2016), s. 114.

²⁵ Veljanovski (2012), s. 405.

2.2 Marknaden för tvistinvestering

Det finns rapporter om att värdet på den globala marknaden för tvistinvestering är uppe i miljardbelopp. Troligen överstiger värdet fyra miljarder USD och det fortsätter att växa.²⁶ Det är emellertid svårt att ge en rättvisande bild av hur marknaden för tvistinvestering ser ut. En av anledningarna till detta är att marknaden fortfarande befinner sig i ett tidigt stadium och att den skiljer sig åt från jurisdiktion till jurisdiktion. Vidare finns det endast begränsad information om omfattningen och strukturen av marknaden för tvistinvestering, eftersom de flesta tvistinvesteringarna är privata aktörer. Det finns inte heller någon rättslig skyldighet för tvistinvesteringarna att offentliggöra sina olika finansieringsverksamheter.²⁷

Till de största aktörerna på marknaden räknas bland andra Burford Capital Limited ("Burford") och Juridica Capital Management ("Juridica").²⁸ Juridica har angett att de endast investerar i kommersiella tvister mellan företag där tvisteföremålet överstiger 25 miljoner USD. De investerar således inte i tvister rörande personskador, produktansvar eller olika former av grupprättegångar. De brukar i allmänhet investera mellan 2 och 10 miljoner USD i varje enskilt fall men större investeringar kan göras i vissa särskilda fall.²⁹

Burford anger att de erbjuder ett brett utbud av finansiella lösningar till advokatbyråer och klienter som är engagerade i kommersiella tvister. I allmänhet investerar de inte mindre än 2 miljoner USD och deras investeringar brukar vanligtvis överstiga 12 miljoner USD. De har ingen övre gräns för hur mycket de kan investera och anger att de vid ett tillfälle gjort en investering på 100 miljoner USD. Mot bakgrund av investeringarnas storlek anger de att tvisteföremålet måste vara på betydande belopp.³⁰

Therium, vilka nämndes i avsnitt 1.1, har kontor i Tyskland, Jersey, London, New York och Oslo. Therium finansierar enligt egen utsago parter över hela världen där tvistinvestering är tillåtet. De investerar i allmänhet mellan 500 000 och 5 miljoner GBP i tvister vars värde överstiger åtminstone mellan

²⁶ ICCA-Queen Mary Task Force, s. 11.

²⁷ Veljanovski (2012), s. 410.

²⁸ Cremades (2011), s. 13.

²⁹ Juridica Investments: "Investment policy", <http://www.juridicainvestments.com/about-juridica/investment-policy.aspx> (senast besökt 2018-03-28).

³⁰ Burford Capital: "Frequently Asked Questions", <http://www.burfordcapital.com/faqs/> (senast besökt 2018-03-28).

sex och tio gånger den gjorda investeringen. De investerar emellertid inte i tvister rörande personskador, patientskador eller skilsmässor.³¹

Utöver Juridica, Burford och Therium finns det ett antal andra aktörer vilka är aktiva på marknaden för tvistinvestering. Till dessa kan räknas hedgefonder, finansiella institutioner och andra aktörer vilka har väsentliga kapitaltillgångar men som inte är dedikerade tvistinvesterare. Investmentbankerna Credit Suisse och Deutsche Bank samt hedgefonden Alchemy and Elliot har nämnts i dessa sammanhang.³²

Det kapital tvistinvesterare använder för att investera i tvister kommer från i huvudsak två olika källor. En kan skilja mellan publik och privat kapitalanskaffning. Publik kapitalanskaffning sker genom att tvistinvesterare bjuder ut aktier och optioner på börsen. Privat kapitalanskaffning sker genom att bland andra förmögna privatpersoner, institutionella investerar och hedgefonder investerar i tvistinvesterare.³³

Tvistinvestering är attraktivt av flera olika anledningar. Från tvistinvesterares perspektiv har angetts att marknaden för tvistinvestering är isolerad från den vanliga marknaden för finansiella instrument, om än något kontracyklisk, och erbjuder potentiellt höga avkastningar.³⁴ Det finns ett återkommande exempel i litteraturen som illustrerar hur lukrativ marknaden för tvistinvestering kan vara. År 2009 vände sig Gray Development Group ("Gray") till Burford för att få finansiering. Den senare gick med på att investera 5 miljoner USD i utbyte mot 33 procent av förlikningsutfallet och 40 procent av ett positivt processutfall. I juni 2010 meddelade skiljedomstolen sin dom vilken gav Gray 110 miljoner USD. Burford fick därmed en 880 procentig avkastning på sin investering (44 miljoner USD).³⁵

Marknaden för tvistinvestering är samtidigt riskfylld. Nackdelarna är bland annat att en tvist är en skraddarsydd finansiell produkt som kräver noggranna due diligence-undersökningar. Investeringen i sig är även riskfylld och tidpunkten för avkastningen går varken att kontrollera eller förutse. Utöver detta kan en tvistinvesterare i vissa fall hållas ansvarig för motpartens förfarandekostnader och kan även ha svårigheter att få sin avkastning i de fall motparten saknar betalningsförmåga.³⁶

³¹ Therium: "Frequently Asked Questions", <http://www.therium.com/frequently-asked-questions/> (senast besökt 2018-03-28).

³² Veljanovski (2012), s. 413.

³³ von Goeler (2016), s. 77; Veljanovski (2012), s. 412 f.

³⁴ Veljanovski (2012), s. 417.

³⁵ Se Cremades (2011), s. 14 och Mühlenbock (2016), s. 114.

³⁶ Veljanovski (2012), s. 417.

Marknaden för tvistinvestering riktar sig främst till kändeparter. Anledningen till detta är att tvistinvesterare vid ett bifall till den finansierade partens talan erhåller en andel av processutfallet. För att finansiering från en tvistinvesterare ska komma ifråga för en svarandepart, krävs i allmänhet att denne har ett genkärsmål. Om något genkärsmål inte går att framställa, kan någon ersättning inte heller betalas ut till tvistinvesteraren vid en framgångsrik talan.³⁷

Ursprungligen finansierade tvistinvesterare kändeparter med rättsliga anspråk som hade goda framgångsutsikter men som saknade finansiella medel att driva ett skiljeförfarande. Idag finansieras och investeras emellertid även i sådana företag som är fullt solventa. Anledningen till detta är att företag vill undvika likviditetstappning för ändamål som ligger vid sidan av den huvudsakliga verksamheten. Ett pågående skiljeförfarande ger även upphov till ett antal kostnadsfrågor som ligger vid sidan av den huvudsakliga verksamheten. Slutligen innebär ett skiljeförfarande en affärsfrämmande riskexponering som inte är önskvärd.³⁸

2.3 Tvistinvesterarens due diligence och investeringskriterier

2.3.1 Allmänt

Inledningsvis är det av intresse att veta hur ett visst specifikt mål hamnar på en tvistinvesterarens bord. Detta torde i allmänhet variera. Ibland sätts en tvistinvesterare och en kändepart i kontakt med varandra genom kändepartens ombud. Det händer även att (i vissa sällsynta fall) en kändepart själv tar kontakt med en tvistinvesterare, oftast genom någon form av mellanhand. Slutligen kan en tvistinvesterare själv söka kontakt med en kändepart och dennes ombud. Oaktat hur kontakten tas brukar målet presenteras för tvistinvesteraren innan dess ett skiljeförfarande har inletts. Det vanliga är även att tvistinvesterarens investeringsbeslut fattas innan dess ett skiljeförfarande inletts. Det förekommer emellertid att finansiering från en tvistinvesterare söks efter det att ett skiljeförfarande har inletts eller till och med då skiljeförfarandet närmar sig slutskedet.³⁹

³⁷ Josefsson och Herrman (2017), s. 88.

³⁸ Söderlund (2016), s. 960 f.

³⁹ von Goeler (2016), s. 13 f.

2.3.2 Due diligence

Innan ett beslut fattas om att finansiera en part, genomför en tvistinvesterare en due diligence-undersökning. I allmänhet sker denna undersökning genom ett trestegsförfarande. Det första steget består av en preliminär utvärdering som syftar till att filtrera bort sådana tvister vilka uppenbarligen inte lämpar sig att investera i. De tre kriterierna vid det första steget har sagts vara tvisteföremålets storlek, tvistens rättsliga natur och svarandens förmåga att betala. Detta första steg brukar ske på ett informellt plan, via exempelvis epostmeddelanden mellan fondförvaltarna. För de som klarar sig förbi det första steget, består det andra steget av en rigorös due diligence-undersökning vilken kommer att redogöras för här nedan. Om utfallet är positivt, består det tredje steget av att skicka tvisten till en investeringskommitté för ett slutligt godkännande.⁴⁰

En due diligence-undersökning kan ta allt emellan två veckor till tre månader att genomföra och kostar alltifrån 100 000 USD till 1 miljon USD, beroende på var i processen en part befinner sig när denne vänder sig till tvistinvesteraren. Eftersom många klienter till tvistinvesterare har finansiella svårigheter, är det vanligt att tvistinvesteraren står för due diligence-kostnaden. Det förekommer emellertid att vissa tvistinvesterare kräver att den finansierade parten betalar för hela eller delar av kostnaden för tvistinvesterarens due diligence-undersökning. Betalningen kan i sådana fall ske direkt till tvistinvesteraren eller räknas in i tvistinvesterarens ersättning för det fall den finansierade parten vinner målet.⁴¹

2.3.3 Investeringskriterier

Tvistinvesterare letar i allmänhet efter sådana tvister där det finns en 60 till 70 procentig sannolikhet att kändan når framgång med sin talan.⁴² Bedömningen bygger i allmänhet på vilken juridisk grund kändan har för sin talan, vilken bevisning som finns till stöd för densamma och det juridiska regelverket i domstolslandet. Tvistinvesterare undersöker även bakgrunden till tvisten, vilka motiv kändan har för att göra gällande sitt anspråk och huruvida dessa motiv ger för handen att kändan kommer att bete sig på ett kommersiellt rationellt sätt. Det har sagts att tvistinvesterare inte vill investera i sådana kändanparter vilka är ute efter ”revansch” eller som vill ”utveckla gällande rätt”.⁴³

⁴⁰ von Goeler (2016), s. 14.

⁴¹ von Goeler (2016), s. 14 ff.

⁴² von Goeler (2016), s. 25; Seidel (2013), s. 26.

⁴³ von Goeler (2016), s. 20 (se även not 71).

Utöver juridiska överväganden är det viktigaste kriteriet i allmänhet *storleken på tvisteföremålet*. Anledningen till detta är till synes självklar: även en talan med goda framgångsutsikter är en dålig investering för det fall processutfallet inte täcker investeringen och ger en proportionerlig avkastning. Betydelsen av tvisteföremålets storlek ska även ses mot bakgrund av den tid och pengar det kostar att genomföra en due diligence. Detta innebär att tvistinvestering i allmänhet endast lämpar sig för tvister innehållande stora värden och som resulterar i verkställbara domar.⁴⁴

Ett annat viktigt kriterium är *investeringskostnaden*, vilket styrs av kärandens finansieringsbehov i processen. En tvistinvesterare måste således uppskatta hur mycket pengar som kommer att behöva investeras i tvisten. Tvistinvesterare söker i vart fall i allmänhet att göra en investering som motsvarar en tiondel av den förväntade avkastningen. Som minst kan accepteras en investering som motsvarar en fjärdedel av den förväntade avkastningen.⁴⁵

Ytterligare ett viktigt kriterium är *tidsaspekten*, det vill säga tiden från anspråkets anhängiggörande till en verkställbar skiljedom.⁴⁶ En investering som ger en avkastning inom ett år är självfallet bättre än en investering som ger samma avkastning inom fem år. Tvistinvesterare söker därför förutse när en huvudförhandling kan komma att äga rum och huruvida det finns en möjlighet till att parterna kan komma att förlikas innan dess.⁴⁷ Vissa tvistinvesterare söker efter just tvister som kan komma att avgöras genom förlikning inom en rimlig tid. Anledningen härtill är att det även eliminerar den risk och osäkerhet som ett skiljeförfarande innebär för både den finansierade parten och tvistinvesteraren.⁴⁸

Vidare bedöms motpartens *betalningsförmåga* och *betalningsvilja vid tidigare liknande situationer*. För det fall att svaranden inte är villig att betala, blir det viktigt att se till vilka möjligheter det finns att få domen verkställd.⁴⁹ För skiljedomar gäller New York-konventionen. Den är tillämplig på erkännande och verkställighet av skiljedom som meddelats i en annan stat än den där erkännandet och verkställigheten av domen söks.⁵⁰

⁴⁴ von Goeler (2016), s. 18 f.

⁴⁵ von Goeler (2016), s. 19.

⁴⁶ von Goeler (2016), s. 19; Söderlund (2016), s. 961.

⁴⁷ Seidel (2013), s. 26.

⁴⁸ Juridica Investments: "Investment policy", <http://www.juridicainvestments.com/about-juridica/investment-policy.aspx> (senast besökt 2018-03-28); Harbour Litigation Funding: "FAQS: Funding in General", <https://www.harbourlitigationfunding.com/wp-content/uploads/2018/03/FAQs-Funding-in-General.pdf> (senast besökt 2018-03-29).

⁴⁹ von Goeler (2016), s. 20 f.

⁵⁰ Artikel 1 i New York-konventionen.

Det finns ett antal andra kriterier som tvistinvesterar tar hänsyn till innan de fattar ett beslut om att finansiera en kändens talan utöver de som redogjorts för i detta avsnitt. Bland dessa kan nämnas vilka kändens ombud är, vilka skiljemän som sitter i skiljenämnden och huruvida kändens tidigare har sökt finansiering av andra tvistinvesterar för samma talan men blivit nekad.⁵¹

En studie utförd av ICC France visar att endast 5-10 procent av målen som undersöks av tvistinvesterar slutligen investeras i.⁵² Resultatet stöds av de tvistinvesterar som Veljanovski intervjuat, vilka angav att de investerar i ungefär ett av tio mål.⁵³ Anledningen till att tvistinvesterar kan vara så pass selektiva i sina investeringsbeslut beror dels på den diskrepans som finns mellan utbud och efterfrågan på tvistinverstering.⁵⁴

2.3.4 Investeringsavtalet

I och med investeringsavtalet åtar sig tvistinvesteraren att finansiera kändens talan i utbyte mot en andel i eller ett visst belopp av processutfallet. Villkoren för investeringen och tvistinvesterarens ersättning utgör därmed två centrala delar av investeringsavtalet.⁵⁵

En tvistinvesterar kan i investeringsavtalet förbinda sig att betala för hela eller delar av kändens processkostnader och beroende på hur det enskilda investeringsavtalet är utformat, kan tvistinvesterarens investering sorteras in under en rad olika kostnadsposter. Den största kostnadsposten utgörs troligen alltid av den finansierade partens ombudskostnader. Andra vanliga kostnadsposter är kostnader för bevisning, expertutlåtanden, avgifter till skiljemännen och skiljedomsinstitutet samt andra administrativa kostnader.⁵⁶

Investeringen konkretiseras och formaliseras genom att investeraren och kändens kommer överens om en budget vilken ska gälla under processens gång. Budgeten anger bland annat det högsta beloppet som finns tillgängligt för kändens under processen och hur detta belopp ska fördelas mellan de olika kostnadsposterna som presenterats i ovanstående stycke. Härigenom kan investeraren kontrollera vad pengarna används till och se till att budgeten inte överskrider under processens gång.⁵⁷

⁵¹ von Goeler (2016), s. 21 ff.

⁵² von Goeler (2016), s. 25.

⁵³ Veljanovski (2012), s. 420.

⁵⁴ von Goeler (2016), s. 25.

⁵⁵ von Goeler (2016), s. 28.

⁵⁶ von Goeler (2016), s. 28.

⁵⁷ von Goeler (2016), s. 29; Veljanovski (2012), s. 422 f.

För det fall den finansierade parten vinner framgång i målet, har tvistinvesteraren genom investeringsavtalet rätt ersättning. Det finns i regel tre olika metoder att ange ersättningen på. Antingen anges ersättningens storlek med en viss procentsats, vilket i allmänhet brukar variera mellan 20 och 40 procent av processutfallet. Ersättningen kan även sättas i relation till den gjorda investeringen. Ersättningen brukar i sådana fall vara i storleksordningen mellan en-och-en-halv till sex gånger den gjorda investeringen. Den tredje metoden är att de två förstnämnda metoderna kombineras. I sådana fall får tvistinvesteraren en ersättning som motsvarar det högsta av de bägge beloppen. Tvistinvesterare garanteras i allmänhet en minsta ersättning motsvarande den gjorda investeringen. På andra ändan av skalan brukar tvistinvesterares takbelopp i ersättning vara 50 procent av processutfallet, eftersom ett högre belopp ansetts svårt att rättfärdiga. Det förekommer emellertid att tvistinvesterare tar så mycket som 60 procent av processutfallet i ersättning.⁵⁸

Tvistinvesterare får rätt till ersättning om och när den finansierade parten vinner framgång med sin talan. Skulle parten istället tappa målet, har denne ingen skyldighet att ersätta tvistinvesteraren för de kostnader som processen medfört. Det innebär att tvistinvesterare vid händelse av förlust förlorar hela sin gjorda investering.⁵⁹ En tvistinvesterare kan även i investeringsavtalet åta sig att ersätta den finansierade parten för sådana kostnader som denne är skyldig att utge till svaranden i ersättning för dennes förfarandekostnader.⁶⁰

Det är inte ovanligt att tvistinvesterare kräver att ombuden på samma sätt som tvistinvesteraren tar en ekonomisk risk genom att denne arvoderas i förhållande till processutfallet. I Sverige benämns sådana avtal riskavtal.⁶¹ De former av riskavtal som förekommer vid tvistinvestering är i huvudsak *Contingency Fee Agreements* och *Conditional Fee Agreements*. Förstnämnda formen av riskavtal innebär att ombudet får en på förhand avtalad andel av det värde som parten vinner i målet. Sistnämnda form av riskavtal innebär att parten vid vinst i målet betalar advokaten arvudet och ett visst procentpåslag. Från tvistinvesterarens perspektiv minskar sådana arvodesavtal investeringskostnaden. Det skickar också tydliga signaler till tvistinvesteraren om att även ombudet tror att sin klient har goda framgångsutsikter med sin talan.⁶²

⁵⁸ Veljanovski (2012), s. 424; von Goeler (2016), s. 30 f.

⁵⁹ von Goeler (2016), s. 73.

⁶⁰ Se exempelvis Therium: "Frequently Asked Questions", <http://www.therium.com/frequently-asked-questions/> (senast besökt 2018-03-28).

⁶¹ Se avsnitt 2.4.2.

⁶² von Goeler (2016), s. 33 f.; Westberg (2013), s. 109; se även Josefsson och Herrman (2017), s. 86; se även avsnitt 2.4.2.

Ett investeringsavtal kan även innehålla mer eller mindre specifika villkor vilka stadgar att en part eller dennes ombud först måste konsultera med eller få tvistinvesterarens godkännande innan ett beslut fattas i en strategisk fråga. Det kan röra sig om beslut om att förlikas, ta tillbaka sin talan eller förändringar i kärandepartens ombud. Tvistinvesterare betonar dock att de endast ger input vid strategiska beslut.⁶³ Det är oklart om och i vilken utsträckning sådana villkor förekommer i investeringsavtal. Trots det att tvistinvesterare saknar någon avtalad ”vetorätt” kan de fortfarande utöva inflytande över partens process genom att exempelvis säga upp investeringsavtalet.⁶⁴

2.3.5 Tvistinvesterarens kontroll över och övervakning av processen

De allra flesta investeringsavtalen är formulerade så att tvistinvesteraren inte får någon direkt kontroll och/eller inflytande över den finansierade parten eller dennes process.⁶⁵ Therium har angett att de saknar inflytande över en parts processföring och i synnerhet över när en part ska förlikas.⁶⁶ Även Burford har angett att investeringen inte medför att de får någon kontroll över den finansierade partens processföring:

”Just as a leasing company does not tell you how to drive your car, we don’t drive the litigation. Nor do we get any rights to control the settlement of the litigation, which remains wholly in the litigant’s control.”⁶⁷

Trots det att direkt kontroll saknas över den finansierade partens talan, har tvistinvesterare ett intresse av att övervaka processen i syfte att skydda och främja sin investering. Hur strikt övervakningen är skiljer sig från tvistinvesterare till tvistinvesterare. Investeringsavtal brukar i allmänhet ge tvistinvesterare en rätt att bli informerade om processens fortlöpande, få upplysningar om viktiga händelser (exempelvis erbjudanden om förlikning) och direktkontakt med kärandepartens ombud. Mot bakgrund av detta följer att tvistinvesterare har kontakt med den finansierade partens ombud veckovis eller till och med dagligen, beroende på var i processen parterna befinner sig.⁶⁸

⁶³ von Goeler (2016), s. 35 och 41.

⁶⁴ von Goeler (2016), s. 35.

⁶⁵ ICCA-Queen Mary Task Force, s. 20.

⁶⁶ Therium: “Frequently Asked Questions”, <http://www.therium.com/frequently-asked-questions/> (senast besökt 2018-03-28).

⁶⁷ Burford Capital: “Frequently Asked Questions”, <http://www.burfordcapital.com/faqs/> (senast besökt 2018-03-28).

⁶⁸ ICCA-Queen Mary Task Force, s. 20; von Goeler (2016), s. 39 f.

Det kanske mest uppenbara medlet en tvistinvesterare har för att övervaka och kontrollera processen är budgeten. Tvistinvesterare söker att kontrollera att kostnaderna för processen håller sig inom den budget som etablerats av parterna. Ett investeringsavtal kan bland annat innehålla villkor om att finansieringen ska ske etappvis. Finansieringen tillhandahålls i sådana fall av tvistinvesteraren under olika stadier av skiljeförfarandet. Det faller inom en tvistinvesterares diskretion att besluta huruvida nästa delbelopp ska betalas ut eller inte. Ett investeringsavtal kan även innehålla villkor som ger en tvistinvesterare rätt att ifrågasätta skäligheten av den finansierade partens ombuds fakturering. Likt vilken annan investerare som helst söker en tvistinvesterare att minimera kostnader, maximera värdet och skydda sin investering. Det resulterar oundvikligen i att tvistinvesterare får ett ekonomiskt intresse i tvistens utfall, men även en viss indirekt kontroll över processen.⁶⁹ Oaktat vad tvistinvesterare själva anger anses därför tvistinvestering ge upphov till vissa etiska bekymmer. I en artikel från US Chamber Institute for Legal Reform har angetts att:

”[...] litigation-financing arrangements undercut the plaintiff’s control over his or her own claim because investors inherently desire to protect their investment and will therefore seek to exert control over strategic decisions in the lawsuit.”⁷⁰

2.4 Tvistinvestering i Sverige

2.4.1 Bakgrund

Det finns inga förbud mot tvistinvestering i svensk rätt. I en studie från 2010 ställdes ett antal frågor om vilka finansieringsalternativ som fanns tillgängliga till representanter från 50 jurisdiktioner. Den svenska representanten svarade att tvistinvestering, om det över huvud taget förekommer i Sverige, är en mycket ovanlig företeelse.⁷¹ Som nämnts i det inledande avsnittet 1.1 finns det heller inga rapporter om att det skulle finnas någon marknad för tvistinvestering i Sverige.

⁶⁹ von Goeler (2016), s. 42, 43 och 73.

⁷⁰ Beisner, Miller och Rubin (2009), s. 7.

⁷¹ Lovells: “At What Cost? A Lovells Multi Jurisdictional Guide to Litigation Costs”, <http://www.chrysostomides.com/assets/modules/chr/publications/16/docs/Litigation-CostsReport.pdf> (senast besökt 2018-04-27), s. 164.

Det finns däremot exempel på att tvustinvestering har förekommit i internationella skiljeförfaranden med säte i Sverige. I *Quasar de Valores m.fl. mot Ryska Federationen* hade ett antal spanska investeringsfonder (hädanefter *SICAV m.fl.*) finansierats av det ryska bolaget Menatep med andra intressen än direkt ekonomiska och utan skyldighet att ersätta Menatep för dessa kostnader.⁷² *SICAV m.fl.* gjorde gällande att de trots att någon annan hade betalat för deras kostnader var berättigade till ersättning, alternativt att de var återbetalningsskyldiga till Menatep enligt spanska regler om obehörig vinst.⁷³ *SICAV m.fl.* vann skiljemålet men tillerkändes inte ersättning för sina kostnader. Skiljenämnden anförde att *SICAV m.fl.* inte hade någon rättslig skyldighet att ersätta Menatep för de kostnader som bolaget burit, utan att detta snarare byggde på frivillighet. Skiljenämnden anförde även att argumentet om obehörig vinst var hopplöst cirkulärt: *SICAV m.fl.* kunde inte tillerkännas ersättning på den grunden att en återbetalningsskyldighet då skulle uppstå.⁷⁴

2.4.2 Riskavtal med ombud

Det som mest påminner om tvustinvestering i Sverige är riskavtal med ombud. Ett riskavtal innebär att en advokat ingår ett arvodesavtal med sin klient som ger advokaten rätt till en kvotdel av uppdragets resultat (processutfallet). Sådana riskavtal har historiskt sett av Advokatsamfundet ansetts olämpliga, eftersom det skulle kunna kränka regeln om att advokatens arvode ska vara skäligt. Riskavtal anses även av Advokatsamfundet kringgå vad som syftar till att motverka att advokatens engagemang blir en direkt ekonomisk del av klientens sak.⁷⁵

Riskavtal är tillåtna endast om särskilda skäl finns. Advokatsamfundet har anfört att det kan vara biträde i mål där lag om grupptalan tillämpas eller där ett riskavtal i vissa fall utgör en förutsättning för att få sin sak rättsligt prövad (*access to justice*).⁷⁶ En advokat får emellertid aldrig ta en sådan ekonomisk risk i processutfallet att advokaten kan finna det ekonomiskt fördelaktigt att vidta handling eller underlåta att vidta en handling som kan komma att skada klientens intresse. Advokatsamfundet ger som exempel då det är fråga om att råda klienten att acceptera en förlikning som är oförmånligare än det förväntade processutfallet.⁷⁷

⁷² Bellander (2017), s. 267; finansieringsformen faller således utanför ramen för framställningens definition av tvustinvestering, men är likväl relevant. För en närmare analys, se avsnitt 3.3.2-3.

⁷³ T 15045-09, s. 17.

⁷⁴ SCC avgörande den 20 juli 2012, *Quasar de Valores m.fl. mot Ryska Federationen*, s. 93 f.

⁷⁵ VRGA (2016), p. 4.2.1-2.

⁷⁶ VRGA (2016), p. 4.2.1.

⁷⁷ VRGA (2016), p. 4.2.2.

Peter Westberg, professor i processrätt vid Lunds universitet, har anfört att sådana riskavtal som förekommer inom ramen för tvistinvestering, *Contingency Fee Agreements* och *Conditional Fee Agreements*, inte är tillåtna i Sverige. Sådana skulle stå i strid med Vägledande regler om god advokatset.⁷⁸ Josefsson och Herrman, biträdande jurister vid Sandart & Partners Advokatbyrå respektive Advokatfirman Delphi, har argumenterat för att det vid kommersiella tvister finns anledning att överväga att i större utsträckning tillåta riskavtal. Det skulle enligt dem kunna resultera i att externa finansiärer i större utsträckning väljer att investera i skiljeförfaranden med säte i Sverige. En sådan utveckling skulle enligt dem bidra till att stärka Sveriges position som skiljeförfarandesäte i den internationella konkurrensen.⁷⁹

⁷⁸ Westberg (2013), s. 109.

⁷⁹ Josefsson och Herrman (2017), s. 85. I sammanhanget kan nämnas att *Conditional Fee Agreements* tillåts i Norge, men inte *Contingency Fee Agreements*, se Hodges, Vogenauer och Tulibacka (2010), s. 126. Huruvida det haft någon avgörande roll vid Theriums beslut att öppna kontor i Oslo går emellertid inte att sja om. Förhållandet bör i min mening inte överdrivas.

3 En finansierad parts rätt till ersättning

3.1 Allmänt

När skiljemän avgör en tvist mellan två parter ankommer det på dem att vid slutet av skiljeförfarandet ta ställning till flera viktiga kostnadsfrågor. De ska dels bestämma den arvodesersättning som ska utgå till skiljemännen, dels besluta om en part ska åläggas att betala för motpartens förfarandekostnader.⁸⁰ The ICCA-Queen Mary Task Force on Third-Party Funding in International Arbitration gav i september 2017 ut en preliminär rapport med riktlinjer om hur dessa frågor ska avgöras när en tvistinvesterare har finansierat en kändeparts talan.⁸¹

För svensk rätts vidkommande följer av 37 § första stycket LSF att parterna solidariskt ska betala skälig ersättning till skiljemännen för arbete och utlägg. Bestämmelsen gäller inte om parterna har kommit överens om någonting annat på ett sätt som är bindande för skiljemännen.⁸² Skiljenämnden får begära att parterna ställer säkerhet för ersättningen. Säkerheten får begäras före eller under förfarandet, och om inte parterna har avtalat om något annat ska begäran om säkerheten riktas till båda parterna med lika andelar.⁸³

Mot bakgrund av att en skiljenämnd kan kräva att parterna ställer säkerhet för sin egen ersättning, bör en tvistinvesterares medverkan inte påverka dessa kostnadsfrågor. Fokus kommer därför i det följande att ligga på vilken inverkan en tvistinvesterares medverkan i förfarandet får på de frågor vilka är direkt kopplade till parternas kostnader. De följande avsnitten kommer att analysera (1) huruvida en tvistinvesterares medverkan påverkar fördelningen av kostnadsansvaret mellan parterna, (2) huruvida en part som erhåller finansiering av en tvistinvesterare anses ha haft kostnader för sitt förfarande och (3) huruvida kostnader direkt kopplade till finansieringen av den finansierade partens förfarande går att få ersatta.

⁸⁰ Heuman (1999), s. 561.

⁸¹ ICCA-Queen Mary Task Force, s. 117.

⁸² 39 § första stycket LSF.

⁸³ 38 § första stycket LSF; prop. 1998/99:35, s. 237.

3.2 Fördelningen av kostnadsansvaret

Av 42 § LSF följer att om parterna inte har överenskommit något annat, får skiljemännen på begäran av en part förplikta motparten att betala ersättning för partens kostnader och bestämma hur ersättning till skiljemännen slutligt ska fördelas mellan parterna. Om skiljeförfarandet istället sker i enlighet med SCC:s skiljedomsregler följer av 50 § i nämnda regelverk att kostnadsansvaret ska bestämmas med beaktande av målets utgång, den utsträckning i vilken parterna har bidragit till ett effektivt och skyndsamt förfarande samt övriga relevanta omständigheter.

Parterna kan i skiljeavtalet eller genom annan överenskommelse ha reglerat hur kostnaderna ska fördelas mellan dem. Exempelvis kan parterna ha kommit överens om att vardera parten ska bära sina egna processkostnader. Skiljenämnden har i sådana fall att tillämpa parternas avtal mot bakgrund av den partsautonomi som genomsyrar skiljeförfarandet. Det vanligaste torde emellertid vara att parterna inte har träffat något avtal om hur kostnaderna ska fördelas mellan dem.⁸⁴ En anledning härtill är att sådana avtal kan uppfattas som betungande och svåra att utforma.⁸⁵

Vid avsaknad av avtal mellan parterna om hur fördelningen ska ske ankommer det på skiljenämnden att i samband med tvistens avgörande på begäran av en part att pröva om och i vilken mån motparten ska förpliktas att betala ersättning för dessa kostnader. Praxis i skiljeförfaranden stämmer enligt förarbeten överens med hur domstolarna tillämpar reglerna i 18 kap. rättegångsbalken.⁸⁶ Uttalandena i förarbetena har skett med hänvisning till NJA 1989 s. 247, där HD framhöll att det är allmänt accepterat att skiljemännen hämtar ledning av bestämmelserna i 18 kap. rättegångsbalken.⁸⁷

Huvudregeln är enligt 18 kap. 1 § rättegångsbalken att den part som tappar målet ska ersätta motparten för hans eller hennes rättegångskostnad. Processlagberedningen har framhållit att rättegångens syfte att bereda rättskydd inte skulle uppnås helt, om inte den vinnande parten också fick ersättning för de kostnader som denne haft för att göra gällande sin rätt.⁸⁸ Genom att den vinnande parten får ersättning för sina kostnader, sätts parten i samma ekonomiska förhållande som före processen.⁸⁹ Bestämmelsen fyller därmed en reparativ funktion.

⁸⁴ Cars (2001), s. 199.

⁸⁵ von Goeler (2016), s. 371.

⁸⁶ SOU 1994:81, s. 200; prop. 1998/99:35, s. 164.

⁸⁷ NJA 1989 s. 247 (s. 249).

⁸⁸ NJA II 1943, s. 227; jfr SOU 1994:151 Del A, s. 385.

⁸⁹ Jacobsson (1964), s. 29.

Bestämmelsen i 18 kap. 1 § rättegångsbalken är även handlingsdirigerande såtillvida att den avhåller parter från att föra obefogade eller annars onödiga processer, eftersom detta är förenat med stora kostnader för parten. Samtidigt verkar bestämmelsen inte hämmande på berättigade personers benägenhet att föra talan vid domstol eller skiljedomstol för att därigenom hävda sin rätt.⁹⁰

Utöver 18 kap. 1 § rättegångsbalken kan en skiljenämnd även hämta ledning från 18 kap. 2-6 §§ rättegångsbalken. Det innebär att bland annat vårdslös processföring på parts sida kan påverka dennes rätt till ersättning för egna förfarandekostnader och skyldighet att ersätta motparten för dennes förfarandekostnader.⁹¹ I de fall skiljeförfarandet sker i enlighet med SCC:s skiljedomregler ska en skiljenämnd även bestämma kostnadsansvaret med beaktande av den utsträckning i vilken parterna har bidragit till ett effektivt och skyndsamt förfarande samt övriga relevanta omständigheter. Formuleringen *övriga relevanta omständigheter* tar sikte på då det exempelvis har uppstått en olägenhet för en part till följd av motpartens ineffektiva eller illojala processföring. Därutöver kan det vara fråga om en för sent inkommen taleändring, en upprepad underlåtenhet att följa målets tidsplan eller andra beteenden som försvårar och försenar målets handläggning.⁹²

I internationella skiljeförfaranden är det inte ovanligt att en skiljenämnd mer eller mindre skönsmässigt tillerkänner den vinnande parten en jämkad ersättning för sina kostnader.⁹³ Trenden är dock att den tappande parten bär ett fullt kostnadsansvar.⁹⁴ Av 46 § LSF följer vidare att bestämmelserna i LSF ska tillämpas på skiljeförfaranden som äger rum i Sverige, även om tvisten har internationell anknytning. Eftersom platsen för förfarandet är avgörande, saknar parternas hemvist eller tvistens anknytning till det ena eller det andra landet betydelse.⁹⁵ Det innebär att huvudregeln om att tappande part ska ersätta motparten för dennes kostnader bör tillämpas även vid internationella skiljeförfaranden med säte i Sverige.

Att en part har erhållit finansiering från en tvistinvesterare bör enligt min mening inte aktualisera några undantag från huvudregeln i 18 kap. rättegångsbalken att utgången av målet bör vara avgörande för vilken av parterna som bär kostnadsansvaret. Det finns ett antal anledningar till detta. För det första hänför sig omständigheter vilka kan komma att påverka fördelningen av kostnadsansvaret i allmänhet till parternas processföring.

⁹⁰ SOU 1982:26, s. 223.

⁹¹ Lindskog (2005), s. 1097.

⁹² Öhrström (2009), s. 242.

⁹³ Redfern and Hunter (2004), s. 396 ff.; Lindskog, Lag om skiljeförfarande med kommentarer (13 maj 2016, www.zeteo.nj.se), kommentaren till 42 §, under punkt 4.2.2.

⁹⁴ Lew, Mistelis och Kröll (2003), s. 654; ICCA-Queen Mary Task Force, s. 119.

⁹⁵ Heuman (1999), s. 676.

För det andra bör *hur* en part valt att finansiera sitt förfarande inte inverka på fördelningen av kostnadsansvaret mellan parterna. Någon motsatt åsikt har inte heller gått att finna i förarbeten, rättspraxis eller doktrin. En annan sak är det att partens val av finansiering kan komma att påverka dennes processföring. Exempelvis kan ett investeringsavtal innehålla mer eller mindre specifika villkor vilka stadgar att en part eller dennes ombud först måste konsultera med eller få tvistinvesterarens godkännande innan ett beslut fattas i en strategisk fråga.⁹⁶ Ett sådant krav kan försena eller försvåra ett måls handläggning vilket i sin tur kan påverka hur fördelningen av kostnadsansvaret bestäms. Det är dock en indirekt följd av finansieringslösningen.

Utgångspunkten bör således vara att den tappande parten ska åläggas att ersätta den vinnande finansierade parten för dennes rättegångskostnader, om inget av undantagen i 18 kap. 2-6 §§ rättegångsbalken är tillämpliga. Att en part erhållit finansiering från en tvistinvesterare bör i min mening inte aktualisera undantag från detta.

3.3 Har en finansierad part haft kostnader för sitt förfarande?

3.3.1 Allmänt

Vid slutet av skiljeförfarandet bör parterna ges en möjlighet att ange sin inställning till varandras kostnadsräkningar. Om de yrkade kostnaderna vitsordas av endera parten, bör skiljenämnden betrakta dessa kostnader som ersättningsgilla mot bakgrund av den starka partsautonomi som råder vid skiljeförfaranden. Om parterna däremot *inte* vitsordar varandras kostnader, ankommer det på skiljenämnden att bestämma vilka kostnader parten har haft som ska betraktas som ersättningsgilla.⁹⁷

Varken LSF eller SCC:s skiljedomsregler ger någon vägledning beträffande vilka kostnader det är som ska betraktas som ersättningsgilla.⁹⁸ Praxis i skiljeförfaranden stämmer enligt skiljedomsutredningen överens med hur domstolarna tillämpar reglerna i 18 kap. rättegångsbalken.⁹⁹ Av 18 kap. 8 § första stycket rättegångsbalken anges följande beträffande vilka kostnader som är ersättningsgilla:

⁹⁶ Se avsnitt 2.3.4.

⁹⁷ Madsen (2009), s. 315.

⁹⁸ I 50 § SCC:s skiljedomsregler anges endast att ombudskostnader är en ersättningsgill kostnadspost.

⁹⁹ SOU 1994:81, s. 200; prop. 1998/99:35, s. 164 och 241.

”Ersättning för rättegångskostnader skall fullt motsvara kostnaden för rättegångens förberedande och talans utförande jämte arvode till ombud eller biträde, såvitt kostnaden skäligen varit påkallad för tillvaratagande av partens rätt. Ersättning skall ock utgå för partens arbete och tidsspilan i anledning av rättegången. Såsom åtgärd för rättegångens förberedande anses förhandling för biläggande av tvistefråga som har omedelbar betydelse för partens talan.”

18 kap. 8 § första stycket rättegångsbalken reglerar vilka kostnader som är ersättningsgilla och i vad mån de ska utgå. Bestämmelsen reglerar emellertid inte frågan huruvida en part ska anses ha haft rättegångskostnader när en extern finansiär har betalat för dessa. Westberg har framhållit att det är möjligt att tro att 18 kap. 8 § första stycket rättegångsbalken går ut på att den part som vinner målet endast kan få ersättning för sina rättegångskostnader, om parten har haft egna utlägg för kostnaderna och inte om någon annan än parten har bekostat utläggerna. Bestämmelsen är emellertid inte språkligt formulerad så att det uttryckligen krävs att det är parten som har använt sina egna pengar för att bekosta sitt deltagande i rättsprocessen.¹⁰⁰

3.3.2 Praxis I

3.3.2.1 Ö 415-01

Hovrätten för Övre Norrlands beslut 2002-04-08 i mål nr Ö 415-01 behandlar inte tvistinvestering. De frågor som berörs är emellertid relevanta för framställningen. Den vinnande kändanden i målet hade fått kostnadsfritt biträde av sin hyresgästförening. Hovrätten anförde att en förutsättning för att en part ska ha rätt till ersättning av motparten för arvode till ombud är att parten faktiskt haft sådana kostnader. Eftersom kändanden hade vitsordat att denne inte haft några egna kostnader för ombud i målet, fann hovrätten att han inte var berättigad till gottgörelse av svaranden för sådana kostnader som han begärt ersättning för. Att hyresgästföreningen kunde ha haft särskilda kostnader i samband med processen förändrade inte hovrättens bedömning.

3.3.2.2 T 15045-09

Fråga huruvida en part anses ha haft kostnader för sin process när en extern finansiär betalat för dessa har ställts på sin spets i Stockholms tingsrätts dom 2014-09-11 i mål nr T 15045-09 (hädanefter *T 15045-09*). I anslutning till *Quasar de Valores m.fl. mot Ryska Federationen* väckte den ryska federationen talan i Stockholms tingsrätt med yrkande att tingsrätten skulle fastställa att skiljenämnden inte haft behörighet att pröva den talan som väckts mot dem.¹⁰¹

¹⁰⁰ Westberg (2013), s. 110.

¹⁰¹ T 15045-09, s. 4.

Tingsrätten konstaterade att skiljenämnden haft tämligen fria händer i sitt avgörande av kostnadsfrågan,¹⁰² medan tingsrätten för egen del var bunden av bestämmelserna i 18 kap. rättegångsbalken. Tingsrätten konstaterade sedan att 18 kap. 8 § rättegångsbalken inte reglerar frågan huruvida en part ska anses ha haft kostnader när en garant har betalat för dessa. Däremot har svenska domstolar vid finansiering i form av rättsskydd tillämpat bestämmelserna så att parten i dessa fall ska anses ha haft egna kostnader och att motparten kan förpliktas att ersätta dessa om han eller hon är tappande. Tingsrätten gav även som exempel då en dödsbodelägare eller konkursborgenär har lovat att betala dödsboets respektive konkursboets rättegångskostnader. Såvitt tingsrätten känt till hade inte i något sådant fall ersättning uteblivit på grund av att parten inte skulle anses ha haft egna kostnader. Tingsrätten uppfattade därför rättsläget så att det i dessa situationer fanns en presumtion för att parten i första hand ska begära ersättning av motparten och att garantens ansvar endast är subsidiärt. Den ryska federationen hade enligt tingsrätten inte lagt fram någon utredning som tydde på att Menateps garanti för SICAV m.fl. rättegångskostnader skulle tolkas på något annat sätt. Tingsrätten förpliktade därför ryska federationen att betala ersättning till SICAV m.fl. för deras rättegångskostnader.¹⁰³

3.3.3 Rättsfallsanalys I

Av hovrättsdomen följer att en förutsättning för att en part ska få ersättning för sina kostnader är att denne faktiskt haft sådana kostnader vilka är ersättningsgilla enligt 18 kap. 8 § första stycket rättegångsbalken. Det är alltså inte tillräckligt att någon annan än parten haft kostnader vilka varit skäligen påkallade för tillvaratagande av partens rätt. Även tingsrättsdomen ger stöd för denna ståndpunkt. Tingsrättsdomen har analyserats av såväl Bellander som Mühlenbock. Mühlenbock har konstaterat att en motsatsläsning av tingsrättens dom, oaktat reglerna om bevisbörda och vid frånvaron av någon presumtion, ger för handen att tingsrätten ansett att en förutsättning för att ersättning för rättegångskostnaderna ska utgå är att det är parten i processen som slutligen belastas av rättegångskostnaderna.¹⁰⁴ Jag ansluter mig till Mühlenbocks uppfattning. Om den ryska federationen hade lagt fram utredning som visade att SICAV m.fl. inte var skyldiga att ersätta Menatep vid ett positivt processutfall hade utgången av kostnadsfrågan antagligen blivit densamma som vid skiljeförfarandet i SCC.¹⁰⁵

¹⁰² Skiljenämnden fick ta hänsyn även till *övriga relevanta omständigheter* utöver målets utgång.

¹⁰³ T 15045-09, s. 17 f.

¹⁰⁴ Mühlenbock (2016), s. 14.

¹⁰⁵ Se avsnitt 2.4.1.

Till skillnad från hovrätten konstaterar tingsrätten att det finns en presumtion för att parten i första hand ska begära ersättning av motparten och att garantens ansvar endast är subsidiärt. Såväl Bellander som Mühlenbock har ställt sig frågande till hur en sådan presumtion tingsrätten nämner i sina domskäl skulle fungera.¹⁰⁶ Enligt Bellander tycks tingsrättens resonemang:

”[utgå] ifrån en presumtion för att en parts finansieringslösningar innebär att motpartens ansvar enligt 18 kap. rättegångsbalken alltid är primärt i förhållande till partens möjlighet att få ersättning från finansären, eller att parten har en återbetalningsskyldighet motsvarande de belopp som kan återkrävas från en tappande part.”¹⁰⁷

Mühlenbock har anfört att tingsrätten inte presenterar några argument för sin slutsats i fråga om presumtionen.¹⁰⁸ Presumtionen kan antas komma ifrån det förhållandet att rättsskyddsförsäkringar i allmänhet innehåller villkor om att ersättning från försäkringsbolaget ska vara sekundär till sådan ersättning som kan begäras från den tappande parten.¹⁰⁹ En domstol bör dock inte utgå ifrån att en part och en finansär alltid väljer en liknande lösning som vid försäkringsavtal. En sådan presumtion skulle i vissa fall medföra att 18 kap. 8 § rättegångsbalken inte längre verkar reparativt. Istället skulle den vinnande finansierade parten försättas i ett *bättre* ekonomiskt läge än om processen inte hade drivits. En domstol bör därför i sin bedömning utgå ifrån 18 kap. 8 § rättegångsbalken och endast tillerkänna en part ersättning för sådana kostnader som denne faktiskt har haft.

En sista fråga som har väckts med anledning av tingsrättens dom är huruvida det är rimligt att den tappande parten åläggs bevisbördan för att den vinnande parten och dennes finansär *inte* betraktar finansieringen som sekundär till den tappande partens ansvar. Det är många gånger svårt om inte omöjligt för en tappande part att visa på att den vinnande parten saknar återbetalningsskyldighet till sin finansär. Anledningen härtill är att det enda bevismedlet utgörs av finansieringsavtalet, vilket endast finns tillgängligt för avtalsparterna.

Liksom i rättegångar förutsätter ersättning i skiljeförfaranden för en parts kostnader att ett yrkande därom har framställts.¹¹⁰ Av 18 kap. 14 § första stycket rättegångsbalken följer att en part ska uppge vari kostnaderna har bestått. Detta sker i allmänhet genom att partens ombud ger in en specificerad kostnadsräkning till domstolen vid slutet av huvudförhandlingen. En kopia

¹⁰⁶ Mühlenbock (2016), s. 133; Bellander (2017), s. 268.

¹⁰⁷ Bellander (2017), s. 269.

¹⁰⁸ Mühlenbock (2016), s. 14.

¹⁰⁹ Bellander (2017), s. 268 not 1104.

¹¹⁰ 42 § LSF; 50 § SCC:s skiljedomsregler; jfr 18 kap. 14 § rättegångsbalken.

överlämnas samtidigt till motparten. För det fall kostnadsräkningen inte vitsordas, får domstolen låta parterna yttra sig om detta. En domstol ska även ex officio se till att otillräckligt specificerade kostnadsräkningar specificeras.¹¹¹ Eftersom det är parten som ansvarar för att visa vari kostnaderna består och att dessa varit relevanta för processen, har det av Mühlenbock och Bellander föreslagits att parten även borde ansvara för att redovisa hur ansvaret för kostnaderna mellan parten och finansören har fördelats.¹¹² Det borde således vara den vinnande parten som har att visa att denne har en återbetalningsskyldighet till sin finansör vid ett positivt processutfall.

För det fall en part inte vill eller inte kan visa att denne antingen (1) haft egna utlägg för förfarandet alternativt (2) har en återbetalningsskyldighet till finansören vid ett positivt processutfall, måste en skiljedomstol vara fri att utgå ifrån att parten inte har någon återbetalningsskyldighet till sin finansör. Frågan behandlas i sådana fall på samma sätt som när en part av någon anledning inte kan specificera sin kostnadsräkning.¹¹³

3.4 Vilka av den finansierade partens kostnader är ersättningsgilla?

3.4.1 Allmänt

En finansierad part har rätt till ersättning för kostnaden för skiljeförfarandets förberedande och talans utförande jämte arvode till ombud eller biträde, såvitt kostnaderna har varit skäligen påkallade för tillvaratagande av dennes rätt.¹¹⁴ Den fråga som aktualiseras med anledning av att en part har finansierats av en tvistinvesterare är huruvida kostnader direkt kopplade till finansieringen är ersättningsgilla kostnader för skiljeförfarandet.

3.4.2 Tvistinvesterarens avkastning

Den kanske mest uppenbara kostnaden hänförlig till finansieringen av skiljeförfarandet är den andel av processutfallet som tvistinvesteraren har rätt till enligt investeringsavtalet. Kostnaden är svår, om inte omöjlig, att inordna under någon av de ersättningsgilla kostnadsposter som listas i 18 kap. 8 § första stycket rättegångsbalken. Kostnaden hänför sig inte heller till någon del av skiljeförfarandet, utan den uppkommer först efter det att den finansierade par-

¹¹¹ Ekelöf, Bylund och Edelstam (2006), s. 327 ff.

¹¹² Mühlenbock (2016), s. 133; Bellander (2017), s. 242.

¹¹³ Jfr Bellander (2017), s. 242.

¹¹⁴ Se 18 kap. 8 § första stycket rättegångsbalken.

ten har vunnit framgång med målet. Avkastningen och kostnaden för den samma bör i sammanhanget ses som en avtalad ersättning för den kostnadsrisk som tvistinvesteraren stått.

The ICCA-Queen Mary Task Force on Third-Party Funding in International Arbitration har framhållit att det vore oskäligt att låta svaranden stå för kostnaden för tvistinvesterarens ersättning, eftersom denne inte är avtalspart till investeringsavtalet.¹¹⁵ För svensk rätts vidkommande gäller att ett avtal endast är bindande för parterna. Parterna kan således inte utan lagstöd eller särskilt bemyndigande träffa avtal som är bindande för andra än dem själva.¹¹⁶ Något sådant lagstöd eller särskilt bemyndigande saknas i förevarande fall. Det innebär att den finansierade parten och tvistinvesteraren inte heller med bindande verkan kan avtala om att den tappande motparten ska ersätta den finansierade parten för tvistinvesterarens ersättning.

3.4.3 Kostnaden för due diligenceundersökningen

I vissa fall är det den finansierade parten som bär kostnaden för tvistinvesterarens due diligence-undersökning. Det har av Mühlenbock och von Goeler anförts att det finns utrymme för en finansierad part att argumentera för att detta är en kostnad för antingen rättegångens förberedande eller utförande.¹¹⁷ Till kostnader som kan hänföras till rättegångens förberedande och utförande har processlagberedningen framhållit bland annat kostnad för upprättande av stämning och andra handlingar, ersättning till vittnen och sakkunniga samt anskaffning av bevisning.¹¹⁸ En tvistinvesterare kan exempelvis ha utarbetat en PM kring centrala rättsfrågor som sedan används av den finansierade parten i sitt förberedande av förfarandet. En tvistinvesterare kan även under sin due diligence ha anskaffat och granskat bevisning till stöd för den finansierade partens talan. I sådana fall har tvistinvesteraren sparat den finansierade parten och dennes ombud arbete som dessa annars hade behövt utföra.¹¹⁹

För det fall kostnaden för tvistinvesterarens due diligence-undersökning anses omfattas av 18 kap. 8 § rättegångsbalken, måste kostnaden också ha varit skäligen påkallad för tillvaratagandet av den finansierade partens rätt. Avgörande för om kostnaden ska anses ha varit skäligen påkallad är om parten hade skäl för att anse att åtgärden var nödvändig när den vidtogs. En kostnad som redan då åtgärden vidtogs borde ha framstått som onyttig bör inte i något fall

¹¹⁵ ICCA-Queen Mary Task Force, s. 127.

¹¹⁶ Adlercreutz (2002), s. 138 f.

¹¹⁷ Mühlenbock (2016), s. 134f.; von Goeler (2016), s. 412 f.

¹¹⁸ NJA II 1943, s. 234 f.; se även SOU 1938:44, s. 237.

¹¹⁹ von Goeler (2016), s. 412 f.

ersättas.¹²⁰ En due diligence-undersökning kan kosta allt emellan 100 000 USD till en miljon USD, vilket i om inte alla så i de flesta fall borde uppfattas som allt för hög och därmed inte skäligen. Detta torde emellertid enligt Mühlenbock inte utesluta att det går att få åtminstone en del av kostnaden ersatt.¹²¹

För egen del anser jag att kostnaden för en tvistinvesterares due diligence-undersökning *inte* går att få ersatt som en rättegångskostnad enligt 18 kap. 8 § rättegångsbalken, av två anledningar. Den första anledningen är att kostnaden för due diligence-undersökningen principiellt sett är en civilrättslig sak. Kostnaden föranleds av en överenskommelse mellan den finansierade parten och tvistinvesteraren och bör därför enligt mig inte regleras av 18 kap. 8 § rättegångsbalken.

Den andra anledningen till varför due diligence-kostnaden i min mening inte omfattas av 18 kap. 8 § rättegångsbalken är följande. Det huvudsakliga syftet med en tvistinvesterares due diligence-undersökning är att ge en tvistinvestorare underlag för sitt investeringsbeslut. Kostnaden för undersökningen hänför sig således hela tiden tillbaka till en ekonomisk riskbedömning inför ett eventuellt affärsbeslut. Kostnaden kan därmed inte sägas ha varit skäligen påkallad för tillvaratagande av partens rätt, eftersom due diligence-undersökningen vidtas i tvistinvesterarens intresse. Med andra ord är en due diligence påkallad för att tvistinvesteraren ska kunna fatta ett välgrundat affärsmässigt beslut. Att material från due diligence-undersökningen *kan* komma att användas också i förberedandet och utförandet av skiljeförfarandet bör i min mening endast ses som en positiv bieffekt.

3.4.4 Ökade kostnader för arvode till ombud

I de fall en part får sin process finansierad av en tvistinvestorare, ökar troligen kostnaderna för ombudsarvodet på ett inte helt oväsentligt vis. De ökade kostnaderna beror delvis på den kontakt som en tvistinvestorare och partens ombud torde ha under due diligence-perioden. En tvistinvestorare har även kontakt med partens ombud veckovis eller till och med på daglig basis under förfarandets gång. Ombudet kan även ha en skyldighet att lämna ut allehanda kommunikation och information till en tvistinvestorare.

En finansierad part har rätt till ersättning för kostnaden för arvode till ombud, såtillvida denna kostnad varit skäligen påkallad för tillvaratagande av partens rätt. De kontakter som förekommer mellan partens ombud och tvistinvesteraren sker dock huvudsakligen i tvistinvesterarens intresse. Kontakterna utgör

¹²⁰ NJA II 1943, s. 235.

¹²¹ Mühlenbock (2016), s. 135.

ett led i tvistinvesterarens övervakning av processen. En tappande svarandepart bör därför enligt mig inte förpliktas att betala för mer av den finansierade partens kostnader för arvode till ombud än som varit fallet om investeringsavtalet inte funnits. Med andra ord ska svarandeparten inte bära de kostnader som föranletts av kontakter mellan tvistinvesteraren och den finansierade partens ombud.¹²²

3.5 Ersättning i form av skadestånd

3.5.1 Allmänt

I de föregående avsnitten har jag kommit fram till att kostnader hänförliga till finansieringen av en parts talan i princip inte är ersättningsgilla kostnader vid ett skiljeförfarande. Det alternativ som kvarstår för en finansierad part är att försöka få ersättning för dessa kostnader med tillämpning av materiell rätt. Exempelvis skulle en finansierad part enligt von Goeler kunna argumentera för att motpartens kontraktsbrott tvingat denne att vända sig till en tvistinvesterare för att kunna inleda en rättegång eller skiljeförfarande.¹²³ Framställningen kommer i det följande att utgå ifrån att en finansierad part söker få ersättning av motparten för nu nämnda kostnader med tillämpning av artikel 74 CISG:

”Skadestånd för avtalsbrott av den ena parten ska utgå med ett belopp som motsvarar den förlust, inberäknat förlorad vinst, som den andra parten har lidit till följd av avtalsbrott. Skadeståndet får inte överstiga den förlust som den skadeståndsskyldige vid avtalsslutet förutsåg eller borde ha förutsett såsom en, med hänsyn till de omständigheter som han då kände till eller borde ha känt till, möjlig följd av avtalsbrott.”

3.5.2 Rättegångskostnader m.m.

En vinnande finansierad parts kostnader för skiljeförfarandet och finansieringskostnader är i princip en skada som har uppstått med anledning av motpartens avtalsbrott. Frågan om kostnader hänförliga till finansieringen av en parts talan går att få ersatta med tillämpning av artikel 74 CISG har såvitt jag vet inte prövats av domstol. Den allmänt rådande uppfattningen är i vart fall att kostnader för skiljeförfarandet inte går att få ersatta med tillämpning av bestämmelsen. Sådana kostnader ska istället regleras och ersättas med tillämpning av domstolslandets processuella regler.¹²⁴

¹²² Jfr Bellander (2017), s. 231.

¹²³ von Goeler (2016), s. 414 f.

¹²⁴ Ramberg och Herre (2016), s. 474; Schwenger och Schlechtriem (2016), s. 1069.

CISG Advisory Council har emellertid anfört att frågan huruvida kostnader för ett skiljeförfarande ska anses vara en ersättningsgill förlust i enlighet med artikel 74 CISG inte kan avgöras genom att skilja mellan civil- och processrättsliga frågor. Anledningen härtill är att huruvida en fråga är att anse som civil- eller processrättslig skiljer sig från jurisdiktion till jurisdiktion och kan också komma att bero på omständigheter i det enskilda fallet. Frågan bör enligt CISG Advisory Council istället avgöras genom att undersöka huruvida kostnader för ett skiljeförfarande eller rättegång avsiktligt har utelämnats från CISG.¹²⁵

Artikel 74 CISG ger inte uttryckligen en part rätt till ersättning för kostnader för ett skiljeförfarande som skadestånd. Samtidigt uppställer bestämmelsen inte heller något förbud mot att sådana kostnader ersätts. Förarbetena ger inte heller någon ledning i frågan. Kostnader för ett skiljeförfarande faller således inte uttryckligen utanför ramen för bestämmelsen. Frågan blir därmed om frågan ska lösas genom en extensiv/liberal tolkning av artikel 74 CISG eller genom en analog tillämpning av andra relevanta bestämmelser i konventionen.¹²⁶

Trots det att artikel 74 CISG ger uttryck för att en avtalsbrytande parts skadeståndsansvar ska omfatta all skada, däribland kostnader för ett skiljeförfarande eller rättegång, skulle en sådan tillämpning av bestämmelsen strida mot den princip om likabehandling mellan köpare och säljare som kommer till uttryck i artikel 45 och 61 CISG.¹²⁷ Det är nämligen endast en framgångsrik kärandepart som skulle kunna få ersättning också för sina rättegångskostnader med tillämpning av bestämmelsen. En vinnande svarandepart kan inte få sina rättegångskostnader ersatta med tillämpning av bestämmelsen, om inte denne samtidigt kan visa att motparten också gjort sig skyldig till ett avtalsbrott.¹²⁸

3.5.3 Tillämplighet på finansieringskostnader

Argumentet för att rättegångskostnader inte bör omfattas av artikel 74 CISG eftersom sådana kostnader istället bör regleras och ersättas med tillämpning av domstolslandets processuella regler kan lämnas utan avseende. Anledningen härtill är att kostnaderna en part har haft för att finansiera sin talan per definition inte är en rättegångskostnad eller kostnad för skiljeförfarandet.¹²⁹ Det sista argumentet om likabehandling är däremot tillämpligt även på kostnader hänförliga till finansieringen av en parts talan. Det är mot bakgrund av

¹²⁵ CISG Advisory Council Opinion No. 6 (p. 5.2).

¹²⁶ CISG Advisory Council Opinion No. 6 (p. 5.3).

¹²⁷ CISG Advisory Council Opinion No. 6 (p. 5.4).

¹²⁸ Ramberg och Herre (2016), s. 474 not 68; Schwenzer och Schlechtriem (2016), s. 1069.

¹²⁹ Se avsnitt 3.4.1-4.

att en vinnande finansierad svarandepart inte skulle kunna få kostnader hänförliga till finansieringen av sin talan ersatta med tillämpning av artikel 74 CISG, om inte denne också kan visa att motparten gjort sig skyldig till ett avtalsbrott.¹³⁰

Även om kostnader för finansieringen av en parts talan gick att få ersatta med tillämpning av bestämmelsen, skulle den finansierade parten behöva visa att förlusten (i form av finansieringskostnader) utgjort en *följd av avtalsbrottet*. Det skulle enligt von Goeler kräva att den finansierade parten visar att motpartens kontraktsbrott försatt den finansierade parten i en sådan finansiell situation som gjort det oundvikligt att söka finansiering från en tvistinvestorare.¹³¹ Ett exempel är om motparten har hållit inne på en betalning. Ett annat exempel är om motparten levererat felaktiga varor vilket åsamkat parten en skadeståndsskyldighet gentemot tredje man som gjort en förlust på de felaktiga varorna.

Kostnaden ska vidare ha varit en *förutsebar konsekvens av avtalsbrottet* för den skadeståndsskyldiga parten. I en svensk kontext är tvistinvestering svår att förutse redan av den anledningen att det inte finns någon etablerad marknad i Sverige. För internationella parter bör tvistinvestering som finansieringsalternativ inte heller vara särskilt förutsebart, mot bakgrund av att marknaden endast funnits ett tiotal år. Kostnader för tvistinvestering som finansieringsalternativ skulle även behöva jämföras med kostnader för andra finansieringsalternativ som står till buds för en part. Exempelvis är kostnaden för räntan på ett banklån enklare att rättfärdiga än en tvistinvesterares ersättning. I länder där det är tillåtet borde en part även kunna ingå ett riskavtal med sitt ombud, för att göra gällande sin rätt.¹³²

Övervägande skäl talar således för att kostnader hänförliga till en finansierad parts finansiering av sin talan inte är en sådan skada som kan ersättas med tillämpning av artikel 74 CISG. Den främsta anledningen till detta är att det skulle strida mot den princip om likabehandling mellan köpare och säljare som kommer till uttryck i artiklarna 45 och 61 CISG. Utöver detta skulle en finansierad part möta svårigheter i att uppfylla rekvisiten i artikel 74 CISG. Eftersom frågan ännu inte har prövats i domstol går det däremot inte att dra några säkra slutsatser.

¹³⁰ von Goeler (2016), s. 415.

¹³¹ von Goeler (2016), s. 415; Waincymer (2012), s. 1246.

¹³² von Goeler (2016), s. 415.

4 En svarandeparts rätt till ersättning

4.1 En tvstinvesterarens kostnadsansvar

4.1.1 Allmänt

Om en motpart till den finansierade parten vinner skiljeförfarandet, har denne rätt till ersättning för sina förfarandekostnader av den finansierade parten. Denna kostnadsfordran kan emellertid visa sig vara i grunden värdelös för det fall den finansierade parten saknar egna tillgångar. Om inte den finansierade parten förmår att betala för motpartens förfarandekostnader, finns det då anledning att lägga över ansvaret på tvstinvesteraren som haft ett ekonomiskt intresse i processens utfall? Utgångspunkten är att det endast är den formella parten som kan åläggas att ersätta motparten för dennes rättegångskostnad. I undantagsfall kan emellertid ansvar även utkrävas av en parts ställföreträdare, ombud eller biträde.¹³³

Företagsrepresentanter från marknaden för tvstinvestering är kritiska till att något sådant kostnadsansvar skulle kunna utkrävas av en tvstinvesterare. Bogart från Burford Capital har för egen del anfört följande beträffande en tvstinvesterares ansvar för motpartens rättegångskostnader:

”Providers of arbitration finance are entering into a contractual relationship with a claimant just as a bank does when it lends a claimant money. No one would suggest that the bank should be liable for adverse costs if the claimant uses the bank’s money to pursue an arbitration claim, and the same result should obtain for arbitration funders. The funder is not a party to the action and is not controlling it; the party is the proper obligor for any costs award.”¹³⁴

Frågan har ännu inte varit föremål för rättslig prövning i Sverige, men det finns likväl andra liknande situationer som har prövats av HD. Dessa situationer rör bland annat vilket ansvar en konkursförvaltare har för en motparts rättegångskostnader i de fall konkursbolaget är förlorande part. Det finns även praxis på fall då aktieägare i ett bolag som har varit förlorande part i rättegången har blivit ansvariga för en motparts rättegångskostnader, i de fall aktiebolaget inte har haft några egna tillgångar.

¹³³ Se 18 kap. 7 § rättegångsbalken.

¹³⁴ Bogart (2013), s. 55.

4.1.2 Praxis II

4.1.2.1 NJA 2000 s. 144 (Likviderat aktiebolag)

I NJA 2000 s. 144 hade HD att besvara frågan om ett bolags rätt att vara part i en rättegång sedan bolaget trätt i likvidation. HD anförde att det är bekymmersamt när bolag dras in i processer mot bolag som trätt i likvidation och därigenom förlorat hela sitt aktiekapital. Många gånger riskerar den som drags in i en sådan process att inte få sina rättegångskostnader ersatta om denne vinner målet. HD konstaterade emellertid att det för svensk rätts vidkommande inte finns något allmänt krav på att den som är part i en rättegång ska ha förmåga att ersätta motpartens rättegångskostnader. Inte heller har lagstiftaren uppställt sådant undantag med sådan innebörd för aktiebolag i likvidation.

4.1.2.2 NJA 2006 s. 420 (Konkursförvaltare)

I NJA 2006 s. 420 hade HD att besvara frågan om en konkursförvaltare som väckt talan om bristtäckning enligt aktiebolagslagen vid skadeståndsansvar varit skyldig att tillse att svaranden i det målet vid ett ogillande av talan kan få ersättning för sina av domstol utdömda rättegångskostnader. Majoriteten i HD anförde, med hänvisning till NJA 1999 s. 131, att vad som primärt är avgörande för om en konkursförvaltare bör inleda en talan om återvinning är om anspråket kan anses avse en reell tillgång i konkursen. HD konstaterade att det vid bedömningen måste beaktas dels de rättsliga möjligheterna att vinna framgång med återvinningstalan, dels de faktiska utsikterna att vid bifall till talan få ut något av återvinningssvaranden. Av betydelse för bedömningen var även relationen mellan det belopp som talan avser och de kostnader som boet riskerar om talan inte vinner bifall. Slutligen kan omständigheten att en borgenär är villig att ställa en garanti för boets kostnader också påverka bedömningen.

HD anförde vidare att det inte vore förenligt med det särskilda ansvar som faller på en konkursförvaltare att denne ska kunna bortse från risken att konkursboet kan förpliktas att ersätta motparten dennes rättegångskostnad i sådana fall där det kan förutses att konkursboet inte skulle ha förmåga att fullgöra den skyldigheten. HD anförde dock att det bara är i särskilda fall som en konkursförvaltare kan bli skadeståndsskyldig gentemot den vinnande parten om inte heller en borgenär har ställt en garanti för motpartens rättegångskostnader.

Sammantaget konstaterade HD, med hänvisning till NJA 2000 s. 144, att det i svensk rätt inte finns något allmänt krav på att den som är part i en rättegång ska ha förmåga att ersätta motpartens rättegångskostnader. Utan lagstöd kan inte heller något sådant generellt krav uppställas för konkursbon. En konkursförvaltare har således ingen skyldighet att vid ett ogillande av talan se till att svaranden i målet kan få ersättning för sina av domstol utdömda rättegångskostnader.

4.1.2.3 NJA 2014 s. 877 (Processorbolag)

I NJA 2014 s. 877 meddelade HD prövningstillstånd beträffande frågan om två aktieägare var ersättningsskyldiga för Deloittes rättegångskostnader enligt principerna om ansvarsgenombrott. Bakgrunden till fallet var följande. Person A och B hade förvärvat hälften var av ett lageraktiebolag (i fortsättningen *Processorbolaget*) med ett aktiekapital om 100 000 kronor. De två aktieägarna hade tidigare haft ägarintressen i bolag som drabbades av betydande skattetillegg. Deloitte hade gett rådgivning med avseende på de transaktioner som föranlett skattebelastningen. Bolagen hade försatts i konkurs och konkursbona väckte talan mot Deloitte med yrkande om ca 64 miljoner kronor i skadestånd. Processorbolaget förvärvade sedan processföremålet från konkursbona. Tingsrätten ogillade Processorbolagets talan och bolaget förpliktades att ersätta Deloittes rättegångskostnader om ca 3 miljoner kronor. Processorbolaget försattes på egen begäran i konkurs någon vecka senare. Deloitte hade inte fått någon utdelning i konkursen. Deloitte gjorde gällande att de två aktieägarna i Processorbolaget enligt principen om ansvarsgenombrott var skyldiga att ersätta Deloitte för dess rättegångskostnad i tvisten mot Processorbolaget.

Under punkt 7 i domskälen uttalade HD att en aktieägare enligt 1 kap. 3 § första stycket ABL inte har något personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser. Under rubriken *ansvarsgenombrott* diskuterades emellertid huruvida en aktieägare eller annan trots nämnda regel med stöd av icke lagfästa rättsprinciper kan bli ansvariga för förpliktelser uppkomna i en verksamhet som bedrivs av bolaget eller i dess namn. Under punkt 8 i domskälen anförde HD att lagstiftaren har överlämnat åt domstolarna att tillämpa och vidareutveckla de principer som har vuxit fram i rättspraxis för ansvarsgenombrott. I punkt 9 i domskälen uttalade HD att uttalandena i motiven om ansvarsgenombrott närmast tar sikte på det ansvar för aktieägare som kan följa av mera allmänt tillämpliga civilrättsliga principer. En aktieägare kan således i vissa situationer bli ersättningsskyldig på grund av allmänna skadeståndsrättsliga regler eller när en verksamhet i en juridisk person i själva verket är att se som bedriven av ägaren själv.

Under punkt 10 i domskälen konstaterade HD att ofrivilliga borgenärer intar en särställning när det gäller möjligheten att hålla en aktieägare eller annan ansvarig för en bolagsförpliktelse. En borgenär som inte kunnat undvika att få en fordring hos bolaget, på grund av exempelvis en deliktuell skada som bolaget ansvarar för, kan enligt HD i vissa fall vara i behov av ett förstärkt rättsskydd. HD konstaterade under punkt 11 i domskälen att den som stäms i domstol i princip inte kan undandra sig att bli indragen i en rättegång. Svarandens skydd ligger då främst i reglerna om rätt till ersättning för rättegångskostnad. HD framhöll även den handlingsdirigerande funktion som 18 kap. rättegångsbalken har genom att mot möjligheten till framgång i processen står risken för rättegångskostnadsansvar.

Under punkt 12 i domskälen lade HD särskilt vikt vid att Processorbolaget förvärvats av aktieägarna några månader innan bolaget köpte processföremålet från konkursbona. I det aktuella fallet hade det inte funnits någon annan verksamhet i Processorbolaget än den rättsprocess som drevs. Processorbolaget hade utöver aktiekapitalet inte försetts med mer kapital än att det kunde betala för de processkostnader som löpande uppstått. Slutligen framhöll HD att det inte heller framkommit någonting som tytt på att det funnits någon plan för hur kostnader som kunnat uppstå i händelse att de förlorade rättsprocessen skulle betalas.

Slutsatsen, vilken presenterades under punkt 13 i domskälen, var att aktieägarna använt Processorbolaget endast som ett medel för att driva rättsprocessen med en begränsad risk för negativa ekonomiska konsekvenser för egen del. Aktieägarna behöll samtidigt möjligheten att få del av de ekonomiska fördelarna vid en framgång i processen. Arrangemanget ansågs därför uteslutande ha syftat till att kringgå rättegångsbalkens regler om ansvar för rättegångskostnader och därmed till att rubba det incitament och den balans som dessa regler avser att åstadkomma. Aktieägarna hölls därför ansvariga för Deloitte's rättegångskostnader med anledning av rättegången mot Processorbolaget.

4.1.3 Rättsfallsanalys II

Av NJA 2000 s. 144 och NJA 2006 s. 420 följer att det som utgångspunkt inte finns något allmänt krav på att den som är part i en rättegång ska ha förmåga att ersätta motpartens rättegångskostnader för det fall denne vinner målet. Det följer även av rättsfallen att någon sådan allmän regel inte kan uppställas för exempelvis aktiebolag i likvidation eller konkursbon utan särskilt lagstöd. Det föreligger således inte heller någon skyldighet för en part som erhåller finansiering från en tvustinvesterare att ha förmåga att ersätta motpartens rättegångskostnader.

Mellqvist har i JT 2006/07 s. 416ff. förhållit sig kritisk till HD:s synsätt i NJA 2006 s. 420. Han menar på att HD:s roll avsevärt skulle reduceras i betydelse om det alltid skulle krävas lagstöd för dess avgöranden. Han framhåller vidare att alla domstolar förvisso dömer under lagarna, men att det inte betyder att en domstol i avsaknad av lagstöd måste ”passa” som majoriteten i NJA 2006 s. 420 gjorde. Högsta domstolens avgöranden ska istället vara förenliga med svensk rätt, och begreppet *rätt* är enligt Mellqvist tillräckligt elastiskt för att inrymma insatser från HD vilka kan betecknas som rättsskapande.¹³⁵

Även Lindskog har varit kritiskt inställd till den lagpositivism som ibland kommer till uttryck i HD:s domar. Lindskog ställer sig emellertid bakom majoritetens avgörande i NJA 2006 s. 420. Han framhåller att grundläggande rättsprinciper inte bör inskränkas genom rättsskapande prejudikat. Att fattigdom inte ska stå i vägen för rätten till rättegång är just en sådan grundläggande rättsprincip. Lindskog anser mot bakgrund av detta att inte ens ett begränsat undantag bör kunna introduceras av HD.¹³⁶

Det följer emellertid av NJA 2006 s. 420 att en konkursförvaltare i *speciella fall* kan ha ett ansvar för motpartens rättegångskostnader om denne vinner. Lindskog har framhållit att vad som då avses är att det kan finnas fall när en vinnande svarande med framgång kan vända sig direkt mot konkursförvaltaren för ersättning för de rättegångskostnader som konkursboet enligt domen ska betala till svaranden. Det torde dock enligt Lindskog endast röra sig om sådana situationer då konkursförvaltaren utnyttjat konkursboets medellöshet på ett *otillbörligt sätt*.¹³⁷

¹³⁵ Mellqvist (2007), s. 422 f.

¹³⁶ Lindskog (2008), s. 331 f. (not 9).

¹³⁷ Lindskog (2008), s. 334.

Minoriteten i NJA 2006 s. 420 ger som exempel på när ett konkursbos medellöshet använts på ett otillbörligt sätt då konkursboet förvärvar ett processföremål och sedan driver processen enligt ett avtal med överlåtaren där denne tillförsäkrats en andel i eventuell vinst.¹³⁸ Lindskog har anfört att vad som främst kännetecknar exemplet är att medellösheten utnyttjas som en front – processföremålet placeras hos ett medellöst rättssubjekt som ett skydd mot rättegångskostnadsansvar. I *icke tillskapade situationer* bör enligt Lindskog ett medansvar däremot inte komma i fråga. Det gäller enligt Lindskog även när den fattige är en juridisk person och det ekonomiska utfallet tillgodogörs av en bakomliggande intressent, som dessutom har ett bestämmande inflytande över den fattige.¹³⁹

Tvistinvesteringssituationen liknar minoritetens exempel i 2006 års fall såtillvida att tvistinvesteraren i likhet med överlåtaren tillförsäkras en andel i eventuell vinst. Likt överlåtaren behöver inte heller tvistinvesteraren betala för motpartens rättegångskostnader för det fall den finansierade parten inte vinner framgång i målet.¹⁴⁰ Det finns således ett skydd mot rättegångskostnadsansvar.

Det finns emellertid vissa skillnader mellan minoritetens exempel och tvistinvesteringsituationen. Inledningsvis förs inte processföremålet över från tvistinvesteraren till den finansierade parten för att denne ska driva processen. Den finansierade partens medellöshet används således inte som en, för att använda Lindskogs terminologi, *processtorped* av tvistinvesteraren.¹⁴¹ Tvistinvesteraren får förvisso i och med investeringsavtalet ett ekonomiskt intresse i tvistens utfall. Beroende på hur investeringsavtalet är utformat kan tvistinvesteraren även ha ett mer eller mindre bestämmande inflytande över den finansierade parten. Det förhållandet torde emellertid inte vara tillräckligt för att aktualisera ett generellt medansvar för tvistinvesteraren. Den finansierade partens medellöshet måste istället ha utnyttjats på ett *otillbörligt sätt* för att grunda ett medansvar för tvistinvesteraren. Otillbörligheten tycks enligt minoriteten i NJA 2006 s. 420 och Lindskog ligga i just det förhållandet att processföremålet placeras medvetet och försåtligt hos ett subjekt som inte har tillräckligt med resurser för att möta ett eventuellt rättegångskostnadsansvar.

¹³⁸ Se NJA 2006 s. 420 (s. 426); jfr Söderlund (1997), s. 243 ff.

¹³⁹ Lindskog (2008), s. 337 f.

¹⁴⁰ Detta beror givetvis på investeringsavtalet. Det vanliga torde dock vara att tvistinvesteraren inte bär något ansvar för motpartens rättegångskostnader/förfarandekostnader om den finansierade parten inte vinner framgång i målet.

¹⁴¹ Lindskog (2008), s. 339.

HD har sedan i NJA 2014 s. 877 utvecklat förutsättningarna för att en bakomliggande intressent ska kunna hållas ansvarig för en motparts rättegångskostnader. Till skillnad från NJA 2000 s. 144 och NJA 2006 s. 420 konstaterar HD *inte* att det som utgångspunkt inte finns något allmänt krav på att den som är part i en rättegång ska ha förmåga att ersätta motpartens rättegångskostnader för det fall denne vinner målet.¹⁴²

2014 års rättsfall ger inte heller uttryck för en aktiebolagsrättslig ansvarsge-nombrottsregel. Adestam har framhållit att HD istället tillämpade en allmän regel av innebörden:

”den som vidtar åtgärder uteslutande i syfte att kringgå reglerna i rättegångsbalken om fördelning av rättegångskostnader ådrar sig en förpliktelse att ersätta rättegångskostnaden, trots att denne inte är part i processen”¹⁴³

Mot bakgrund av regelns allmänna hållning borde den kunna tillämpas även på andra arrangemang än de rent associationsrättsliga. Det finns därför enligt mig inget hinder mot att tillämpa regeln på förhållandet mellan en finansierad part, tvistinvesterare och tredje man (den vinnande svarandeparten). Den fråga som således aktualiseras är huruvida tvistinvestering uteslutande syftar till att kringgå reglerna i rättegångsbalken om fördelning av rättegångskostnader?

Vid bedömningen av huruvida bolagsarrangemanget syftade till att kringgå rättegångsbalkens regler om fördelning av rättegångskostnader, beaktade HD ett antal omständigheter. Dessa omständigheter liknar i mångt och mycket tvistinvesteringsituationen. Tvistinvesteraren förser inte den finansierade parten med mer kapital än att denne kan betala för de processkostnader som löpande uppstår. Tvistinvesteraren brukar även i investeringsavtalet friskriva sig från ansvar för motpartens rättegångskostnader för det fall denne vinner målet. Det finns troligen inte heller någon plan för hur kostnader som kan uppstå i händelse att den finansierade parten förlorar rättsprocessen ska betalas.¹⁴⁴

¹⁴² Jfr Bellander (2017), s. 376.

¹⁴³ Adestam (2015), s. 23 ff.

¹⁴⁴ Vissa tvistinvesterare anger att de kan svara för motpartens kostnader för det fall denne vinner framgång.

Till skillnad från 2014 års fall så överlåter inte tvistinvesteraren processföremålet till den finansierade parten. Den finansierade partens medellöshet utnyttjas därmed inte på samma sätt som vid arrangemang med processbolag; det rör sig om en icke tillskapad situation. Tvistinvesteraren drar däremot samma fördelar som en aktieägare till ett processbolag. Tvistinvesteraren har en begränsad risk för negativa ekonomiska konsekvenser, men bibehåller samtidigt möjligheten till att få del av de ekonomiska fördelar som uppkommer vid den finansierade partens framgång i processen.

Ett kringgående av rättegångsbalkens regler om fördelning av rättegångskostnader är varken mer eller mindre klandervärt om det sker genom att en tvistinvesterare utnyttjar en redan befintlig situation. Att något processföremål inte överlåts från en tvistinvesterare till en finansierad part bör därmed inte ensamt utesluta att en tvistinvesterare kan hållas ansvarig för en vinnande svarandeparts rättegångskostnader. Jag ansluter mig till Mühlenbocks uppfattning att den enda fördelen med Lindskogs tumregel är att den ger en tydlig gräns för när ett medansvar kan göras gällande.¹⁴⁵

Det bör emellertid framhållas att i andra liknande fall har processföremålsöverlåtelsen givits särskild betydelse vid bedömningen huruvida ett arrangemang syftat till att kringgå rättegångsbalkens regler om ansvar för rättegångskostnader. I Svea hovrätts dom 2018-02-19 i mål nr T 1337-17 framhöll domstolen:

”Enligt hovrätten visar Karl Dicksons försäljning av skadeståndsfordringen till Dickson & Co AB – ett bolag som han helt kontrollerade själv – och hans agerande i övrigt på ett kvalificerat otillbörligt agerande från hans sida som syftade till att undkomma betalningsansvar för motpartens rättegångskostnader.”¹⁴⁶

Givet de likheter som finns mellan processbolag och tvistinvesteringsituationen, bör det i undantagsfall kunna aktualiseras ett ansvar för en tvistinvesterare att ersätta en vinnande motpart för dennes rättegångskostnader. Det bör emellertid kräva att det är tvistinvesteraren som är den verkliga intressenten, likt aktieägarna i 2014 och 2018 års fall. Exempelvis kan det röra sig om fall då en tvistinvesterare har ett bestämmande inflytande över den finansierade partens processföring och då tvistinvesteraren har rätt till en ersättning som avsevärt överskrider 50 procent av processutfallet. Det ska med andra ord enligt mig föreligga vissa försvårande omständigheter för att en tvistinvesterare ska ansvara för att ersätta en vinnande motpart för dennes rättegångskostnader.

¹⁴⁵ Mühlenbock (2016), s. 141.

¹⁴⁶ T 1337-17, s. 5 f.

4.1.4 Utomståendes kostnadsansvar i skiljeförfaranden

Till grund för skiljeförfarandet ligger ett avtal om skiljeförfarande.¹⁴⁷ Eftersom det rör sig om ett avtal är det underkastat avtalsrättsliga regler och skapar endast ömsesidiga rättigheter och skyldigheter mellan parterna och skiljemännen.¹⁴⁸ Eftersom en tvistinvesterare inte är part till skiljeförfarandet och inte heller deltar i processen, utan endast finansierar en av parternas processföring, saknar en skiljenämnd i allmänhet jurisdiktion att ålägga en tvistinvesterare något kostnadsansvar.

Det nu sagda bör emellertid inte hindra att en vinnande svarandepart kan vända sig direkt mot en tvistinvesterare med ett ersättningsanspråk i en ny process. I NJA 2014 s. 877 väckte Deloitte talan mot aktieägarna i en ny process. Ett problem som Mühlenbock belyser i sitt arbete är hur svaranden ska agera om det är en utländsk investerare som inte enligt de svenska forumreglerna i 10 kap. rättegångsbalken kan stämmas i en svensk domstol. En svarande skulle då, enligt Mühlenbock, kunna argumentera för att grunden för talan gentemot investeraren, nämligen investerarens kringgående av rättegångsbalkens regler om rättegångskostnader, utgör en skadegörande handling och att forumregeln i 10 kap. 8 § rättegångsbalken därför ska tillämpas på situationen.¹⁴⁹

4.2 Ersättning i anledning av skadegörande handling?

Huvudregeln i svensk rätt är enligt 10 kap. 1 § rättegångsbalken att laga domstol i tvistemål i allmänhet är rätten i den ort där svaranden har sitt hemvist. I 10 kap. 8 § rättegångsbalken finns ett undantag till huvudregeln. Av bestämmelsen följer att talan i anledning av skadegörande handling må väckas vid rätten i den ort, där handlingen företogs eller skadan uppkom.¹⁵⁰ Forumet konkurrerar med det allmänna forumet i 10 kap. 1 § rättegångsbalken och utgör ersättningsforum när svaranden inte har ett hemvistforum i Sverige.¹⁵¹ Forumregeln motiveras av att det i allmänhet är enklast att samla in utredning och bevisning på den ort där den skadegörande handlingen företogs eller där skadan uppkommit.¹⁵²

¹⁴⁷ 1 § första stycket LSF.

¹⁴⁸ Madsen (2009), s. 66.

¹⁴⁹ Mühlenbock (2016 I), s. 100.

¹⁵⁰ Thornefors, Rättegångsbalk (1942:740) 10 kap. 8 §, Lexino 2015-07-02.

¹⁵¹ Lindell (1998), s. 183.

¹⁵² NJA II 1943, s. 102.

10 kap. 8 § rättegångsbalken avser dels skadeståndstalan som utgör ett enskilt anspråk som grundar sig på brott och som inte tas upp i samband med åtal, dels skadeståndstalan med anledning av en skadegörande handling som inte innefattar brott.¹⁵³ En inledande fråga är huruvida talan om ersättning för rättegångskostnader är en sådan talan som omfattas av bestämmelsen.

10 kap. 8 § rättegångsbalken är *inte* tillämplig på inomobligatoriska skadeståndsanspråk.¹⁵⁴ Skälen härför är att det vid kontraktsbrott sällan är platsen för handlingen eller skadans uppkomst som är den lämpligaste ur utrednings-synpunkt.¹⁵⁵ Ersättning för rättegångskostnader har historiskt sett betraktats som ett skadestånd.¹⁵⁶ Än idag fungerar ersättning för rättegångskostnader på samma sätt som det civilrättsliga skadeståndet, mot bakgrund av 18 kap. 1 och 8 §§ rättegångsbalkens reparativa funktioner.¹⁵⁷ HD har vidare i NJA 2014 s. 877 bekräftat att rättegångskostnad ska ses som ersättning för en deliktuell skada.¹⁵⁸ Av det anförda anser jag att talan om ersättning för rättegångskostnad är en sådan talan som omfattas av bestämmelsen.

10 kap. 8 § rättegångsbalken vållar vissa tillämpningssvårigheter i och med formuleringen *i anledning av*, vilket inte ska förväxlas med formuleringen *på grund av*. Vid användandet av formuleringen *på grund av* innebär det att det rättsfaktum, som skadeståndsskyldigheten knutits till som rättsföljd, endast utgörs av den skadegörande handlingen och den därav orsakade skadan. Används istället *i anledning av* innebär det att det tillkommer även ett annat rättsfaktum, exempelvis ett försäkringsavtal.¹⁵⁹ Formuleringen innebär att en talan kan riktas inte bara mot den som har utfört den skadegörande handlingen, utan även mot den som på grund av lag eller avtal är ansvarig för den utomobligatoriska skadan.¹⁶⁰ Det exempel som Ekelöf använt sig av är följande:

”[...] två bilister – A och B – har krockat samt att A:s bil blivit skadad. A kan då vid *deliktforum* [10 kap. 8 § rättegångsbalken] yrka ersättning inte bara av B utan även utav det försäkringsbolag, som meddelat trafikförsäkring för B:s bil.”¹⁶¹

¹⁵³ Thornefors, Rättegångsbalk (1942:740) 10 kap. 8 §, Lexino 2015-07-02.

¹⁵⁴ NJA II 1943, s. 102.

¹⁵⁵ Ekelöf, Edelstam och Pauli (2015), s. 38.

¹⁵⁶ NJA II 1943, s. 226 f.

¹⁵⁷ Ekelöf, Bylund och Edelstam (2006), s. 280.

¹⁵⁸ NJA 2014 s. 877 p. 10-11. Bellander anser för egen del att det är oklart om HD menar att en rättegångskostnad är ersättning för en deliktuell skada eller om det främst är det omtvistade materiella kravet och orsaken till tvisten som avses, se Bellander (2017), s. 374.

¹⁵⁹ Ekelöf, Edelstam och Pauli (2015), s. 38; NJA II 1943, s. 103.

¹⁶⁰ Dennemark (1961), s. 191 f.

¹⁶¹ Ekelöf m.fl. (2015), s. 38.

I vad mån Ekelöfs exempel kan jämföras med tvistinvesteringsituationen är oklart. Den skadegörande handlingen består vid tvistinvesteringsituationen av initierandet av ett skiljeförfarande. Enligt mig är det således kändepartens som begär den skadegörande handlingen. Skadan består i sin tur av den vinnande svarandepartens kostnader för skiljeförfarandet vilka inte går att få ersätta mot bakgrund av den finansierade partens insolvens. Problematiken ligger i huruvida ett investeringsavtal går att jämföra med ett försäkringsavtal. Inledningsvis kan det konstateras att en försäkringsgivare åtar sig ett annat ansvar än vad en tvistinvesterare gör. Vid trafikförsäkringar åtar sig en försäkringsgivare att ersätta skador på förare, medtrafikanter, andra fordon och annan egendom som skadas av bilen som försäkringen täcker.¹⁶² Ett investeringsavtal å andra sidan innebär i allmänhet inget åtagande från en tvistinvesterare att ersätta en vinnande svarandepart för kostnader denne haft med anledning av ett skiljeförfarande. Ett investeringsavtal innebär endast att en tvistinvesterare ersätter en part för dennes kostnader för ett skiljeförfarande, för det fall den finansierade parten tappar målet.

Vad som avses med *den som på grund av lag eller avtal är ansvarig för den utomobligatoriska skadan* är i min mening oklart. Kan en tvistinvesterare sägas ansvara för en vinnande svarandeparts kostnader för ett skiljeförfarande mot bakgrund av att ett investeringsavtal möjliggör för en insolvent kändepart att föra talan vid en skiljedomstol? Kan en tvistinvesterare härigenom sägas ansvara för den utomobligatoriska skadan som åsamkats den vinnande svarandeparten? Eller krävs det istället ett rättsligt åtagande från en tvistinvesterare att svara för en vinnande svarandeparts processkostnader?

Rättsläget är oklart och det saknas praxis på området. Den juridiska litteraturen ger inte heller någon vägledning i frågan. Enligt mig ligger det närmast till hands att tolka 10 kap. 8 § rättegångsbalken som att det krävs ett rättsligt åtagande från en tvistinvesterare att svara för en vinnande svarandeparts processkostnader. 10 kap. 8 § rättegångsbalken omfattar därför enligt mig endast sådana situationer då en tvistinvesterare i ett investeringsavtal åtagit sig att svara för en vinnande svarandeparts kostnader för ett skiljeförfarande.

¹⁶² IF: ”IF Trafikförsäkring”, https://www.if.se/privat/forsakringar/bilforsakring/hur-ar-bilen-forsakrad/trafikforsakring?gclid=CjwKCAjw2dvWBRBvEiwADllhn4yimB-eRA4vSvh6B-jt9JKbr0kXJPqne4xME0bSfP-x9rCjQM0LvRoCXGgQAvD_BwE&gclid=aw.ds (senast besökt 2018-04-18).

5 Avslutande kommentarer

Det går inte att slå fast om eller i vilken utsträckning tvistinvestering förekommer i Sverige idag. Det går inte heller att förutspå huruvida det kommer att etableras någon marknad för tvistinvestering i Sverige i framtiden. SCC är dock ett populärt tvistlösningsforum för såväl svenska som internationella parter. År 2016 var 103 av de 199 mål som SCC administrerade internationella. Av den anledningen är det av intresse att utreda finansieringsformen *tvistinvestering* utifrån ett svenskt kostnadsperspektiv.

Att en part har erhållit finansiering från en tvistinvesterare bör enligt mig inte påverka hur kostnadsansvaret fördelas mellan parterna. Anledningen härtill är att omständigheter som kan komma att påverka fördelningen av kostnadsansvaret mellan parterna i allmänhet hänför sig till parternas processföring. Hur en part har valt att finansiera sin processföring bör inte inverka på denna fråga. Någon motsatt åsikt har inte heller gått att finna i förarbeten, rättspraxis eller doktrin.

Jag har även kommit fram till att en finansierad part har haft kostnader för sitt förfarande i de fall denne har en återbetalningsskyldighet till sin tvistinvesterare. Förklaringen till detta är att det då är den finansierade parten som i slutändan belastas av en ersättningsgill rättegångskostnad. I de fall tvistinvesteraren står för den finansierade partens kostnader oavsett utgång i målet kan den finansierade parten inte sägas ha haft kostnader för sitt förfarande. Det är vidare den finansierade parten som bör visa att denne faktiskt har en återbetalningsskyldighet till sin tvistinvesterare. En sådan ordning ligger i linje med handläggningen av andra kostnadsfrågor.

I de fall det är den finansierade parten som slutligen står för kostnaderna för förfarandet, har denne även rätt till ersättning för sina rättegångskostnader. En finansierad part har däremot *inte* rätt till ersättning för sådana kostnader som är direkt kopplade till finansieringen av sin processföring. Sådana kostnader hänför sig till rättsförhållandet mellan den finansierade parten och tvistinvesteraren och ligger helt vid sidan av skiljeförfarandet. Inte heller går sådana kostnader att få ersätta genom en skadeståndstalan med anledning av motpartens avtalsbrott. Främsta anledningen härför är att det skulle strida mot den princip om likabehandling mellan köpare och säljare som genomsyrar CISG.

För det fall svarandeparten vinner skiljeförfarandet har en tvistinvesterare som utgångspunkt ingen skyldighet att svara för dennes rättegångskostnader. Med anledning av NJA 2014 s. 877 kan en svarandepart emellertid i undantagsfall vända sig direkt till en tvistinvesterare om syftet med finansieringen har varit att kringgå rättegångsbalkens regler om fördelning av rättegångskostnader. En svarandepart får i sådana fall väcka talan mot tvistinvesteraren i en efterföljande process. En svarandepart kan emellertid inte väcka talan vid svensk domstol mot en utländsk investerare utanför EU, om inte denne i investeringsavtalet har åtagit sig att ansvara för den vinnande svarandepartens kostnader.

I skrivande stund har tvistinvestering inte utretts närmare inom ramen för svensk rätt. Det finns därför anledning att fortsätta utreda de rättsliga frågor som kan uppkomma med anledning av att en part erhåller finansiering från en tvistinvesterare eller av en annan extern finansiär.

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck

- NJA II 1943 Den nya rättegångsbalken
- Prop. 1998/99:35 Ny lag om skiljeförfarande
- SOU 1938:44 Processlagberedningens förslag till rättegångsbalk. 2
- SOU 1982:26 Delbetänkande av rättegångsutredningen
- SOU 1994:81 Ny lag om skiljeförfarande delbetänkande
- SOU 1994:151 Del A Grupptalan vid allmän domstol m.m.

Svensk litteratur

Adlercreutz, Axel, *Avtalsrätt. 1*, 12., [rev.] uppl., Juristförl., Lund, 2002.
[Citeras *Adlercreutz (2002)*]

Bellander, Henrik, *Rättegångskostnader: om kostnadsbördan i dispositiva tvistemål*, Upplaga 1, Iustus, Diss. Uppsala : Uppsala universitet, 2017, Uppsala, 2017.
[Citeras *Bellander (2017)*]

Cars, Thorsten, *Lagen om skiljeförfarande: en kommentar*, 3. uppl., Fakta info direkt, Stockholm, 2001.
[Citeras *Cars (2001)*]

Dennemark, Sigurd, *Om svensk domstols behörighet i internationellt förmögenhetsrättsliga mål*, Norstedt, Stockholm, 1961.
[Citeras *Dennemark (1961)*]

Ekelöf, Per Olof, Pauli, Mikael & Edelstam, Henrik, *Rättegång. H. 2*, 9., omarb. och rev. uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2015.
[Citeras *Ekelöf, Edelstam och Pauli (2015)*]

Ekelöf, Per Olof, Bylund, Torleif & Edelstam, Henrik, *Rättegång. H. 3*, 7., [rev.] uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2006.
[Citeras *Ekelöf, Bylund och Edelstam (2006)*]

Heuman, Lars, *Skiljemannarätt*, 1. uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 1999.
[Citeras *Heuman (1999)*]

Jacobsson, Ulla, *Parts kostnad i civilprocess: idéhistorisk utredning och synpunkter på kostnadsreglernas funktion*, Norstedt, Diss. Lund : Univ., Stockholm, 1964.
[Citeras *Jacobsson (1964)*]

Kleineman, Jan, *Rättsdogmatisk metod*, i Korling, Fredric & Zamboni, Mauro (red.), *Juridisk metodlära*, 1. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2013.
[Citeras *Kleineman (2013)*]

Lindell, Bengt, *Civilprocessen*, 1. uppl., Iustus, Uppsala, 1998.
[Citeras *Lindell (1998)*]

Lindskog, Stefan, *Skiljeförfarande: en kommentar*, Norstedts juridik, Stockholm, 2005.
[Citeras *Lindskog (2005)*]

Madsen, Finn, *Skiljeförfarande i Sverige: en kommentar till lagen (1999:116) om skiljeförfarande och till reglerna för Stockholms handelskammars skiljedomsinstitut*, 2. uppl., Jure, Stockholm, 2009.
[Citeras *Madsen (2009)*]

Peczenik, Aleksander, *Juridikens teori och metod: en introduktion till allmän rättslära*, 1. uppl., Fritze, Stockholm, 1995.
[Citeras *Peczenik (1995)*]

Ramberg, Jan & Herre, Johnny, *Internationella köplagen (CISG): en kommentar*, 4., [uppdaterade] uppl., Wolters Kluwer, Stockholm, 2016.
[Citeras *Ramberg och Herre (2016)*]

Sangborn, Johan (red.), *Regler för advokatverksamhet*, 3., [rev.] uppl., Sveriges advokatsamfund, Stockholm, 2016.
[Citeras *VRGA*]

Westberg, Peter, *Civilrättskipning*, 2., rev. och utök. uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2013.
[Citeras *Westberg (2013)*]

Öhrström, Marie, *Stockholms handelskammarens skiljedomsinstitut: en handbok och regelkommentar för skiljeförfaranden*, 1. uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2009.

[Citeras *Öhrström (2009)*]

Svenska artiklar

Adestam, Johan, *Ansvarsgenombrott och aktieägares personliga ansvarsfrihet – en analys mot bakgrund av NJA 2014 s. 877*, Ny Juridik 2015, s. 7ff.

[Citeras *Adestam (2015)*]

Jareborg, Nils, *Rättsdogmatik som vetenskap*, SvJT 2004 s. 1ff.

[Citeras *Jareborg (2004)*]

Josefsson, Rasmus och Herrman, John Neway, *Extern finansiering av tvister och riskavtal – en möjlighet att stärka Sverige som säte för internationella skiljeförfaranden?*, Ny Juridik 2017, s. 85ff.

[Citeras *Josefsson och Herrman (2017)*]

Lindskog, Stefan, *Om fattig mans rätt till rättegång*, i Kleineman, Jan, Westberg, Peter & Carlsson, Stephan (red.), *Festskrift till Lars Heuman*, Jure, Stockholm, 2008.

[Citeras *Lindskog (2008)*]

Mellqvist, Mikael, *Garanterad ersättning för rättegångskostnader?*, Juridisk Tidskrift Nr 2 2006/07, s. 416ff.

[Citeras *Mellqvist (2007)*]

Mühlenbock, Peder, *Tvistinvestering – särskilt om vissa kostnadsfrågor*, Juridisk Publikation 1/2016 s. 113ff.

[Citeras *Mühlenbock (2016)*]

Sandgren, Claes, *Är rättsdogmatiken dogmatisk?*, Tidskrift for Rettsvitenskap 2005 nr 4-5, s. 648ff.

[Citeras *Sandgren (2005)*]

Söderlund, Christer, *Ansvarar någon för konkursbolagets rättegångskostnader?*, Juridisk Tidskrift Nr 1 1996/97, s. 239ff.

[Citeras *Söderlund (1997)*]

Söderlund, Christer, *Tredjepartsfinansiering av skiljeförfaranden*, Juridisk Tidskrift Nr 4 2015/16, s. 959ff.

[Citeras *Söderlund (2016)*]

Examensarbeten

Mühlenbock, Peder, *Twistinverstering – en probleminventering: Särskilt om skiljemäns jäv och vissa kostnadsfrågor*, Examensarbete i skiljedomsrätt, Uppsala universitet, 2016.

[Citeras *Mühlenbock (2016 I)*]

Internationell litteratur

Beisner, John, Miller, Jessica och Rubin, Gary, *Selling Lawsuits, Buying Trouble: Third-Party Litigation Funding in the United States*, released by the U.S. Chamber Institute for Legal Reform, October 2009.

[Citeras *Beisner, Miller och Rubin (2009)*]

Bogart, Christopher P., 'Chapter 4. Overview of Arbitration Finance', in Bernardo M. Cremades Sanz- Pastor and Antonias Dimolitsa (eds), *Third-Party Funding in International Arbitration (ICC Dossier)*, Dossiers of the ICC Institute of World Business Law, Volume 10 (© Kluwer Law International; International Chamber of Commerce (ICC) 2013), pp. 50 – 56.

[Citeras *Bogart (2013)*]

CISG-AC Opinion No. 6, Calculation of Damages under CISG Article 74. Rapporteur: Professor John Y. Gotanda, Villanova University School of Law, Villanova, Pennsylvania, USA.

[Citeras *CISG Advisory Council Opinion No. 6*]

Cremades, Bernardo, *Chapter 12. Concluding remarks*, in Bernardo M. Cremades Sanz- Pastor and Antonias Dimolitsa (eds), *Third-Party Funding in International Arbitration (ICC Dossier)*, Dossiers of the ICC Institute of World Business Law, Volume 10 (© Kluwer Law International; International Chamber of Commerce (ICC) 2013), pp. 153-156.

[Citeras *Cremades (2013)*]

Cremades, Bernardo, *Third Party Litigation Funding: Investing in Arbitration*, *Transnational Dispute Management*, Vol. 8, Issue 4, October 2011.

[Citeras *Cremades (2011)*]

Draft Report for Public Discussions of the ICCA-Queen Mary Task Force on Third-Party Funding in International Arbitration, 1 September 2017.

[Citeras *ICCA-Queen Mary Task Force*]

Hodges, Christopher; Vogenauer, Stefan; Tulibacka, Magdalena, Hodges, Christopher J. S., Tulibacka, Magdalena & Vogenauer, Stefan, *Costs and Funding of Civil Litigation*, Hart Publishing Ltd, Oxford, 2010.

[Citeras *Hodges, Vogenauer och Tulibacka (2010)*]

Lew, Julian D. M., Mistelis, Loukas A. & Kröll, Stefan, *Comparative international commercial arbitration*, Kluwer, The Hague, 2003.

[Citeras *Lew, Mistelis och Kröll (2003)*]

Redfern, Alan, Hunter, Martin, Blackbury, Nigel & Partasides, Constantine, *Law and practice of international commercial arbitration*, 4. ed., Sweet & Maxwell, London, 2004.

[Citeras *Redfern and Hunter (2004)*]

Schwenzer, Ingeborg & Schlechtriem, Peter (red.), *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*, 4. ed., Oxford University Press, Oxford, 2016.

[Citeras *Schwenzer och Schlechtriem (2016)*]

Seidel, Selwyn, 'Chapter 2. Third-party investing in international arbitration claims to invest or not to invest? A daunting question', in Bernardo M. Cremades Sanz-Pastor and Antonias Dimolitsa (eds), *Third-Party Funding in International Arbitration (ICC Dossier)*, Dossiers of the ICC Institute of World Business Law, Volume 10 (© Kluwer Law International; International Chamber of Commerce (ICC) 2013) pp. 16 – 31.

[Citeras *Seidel (2013)*]

Vejlanovski, Cento, *Third-Party Litigation Funding in Europe*, 8 *Journal of Law, Economics & Policy* (2012), s. 405ff.

[Citeras *Veljanovski (2012)*]

von Goeler, Jonas, *Third-party funding in international arbitration and its impact on procedure*, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, 2016

[Citeras *von Goeler (2016)*]

Waincymer, Jan, *Procedure and Evidence in International Arbitration [Elektronisk resurs]*, Kluwer Law International, 2012.

[Citeras *Waincymer (2012)*]

Elektroniska källor

Burford Capital: "Financing International Arbitration", 22 januari 2013, <http://www.burfordcapital.com/blog/third-party-funding-international-arbitration/> (senast besökt 2018-02-06).

Burford Capital: "Frequently Asked Questions", <http://www.burfordcapital.com/faqs/> (senast besökt 2018-03-28).

Harbour Litigation Funding: "FAQS: Funding in General", <https://www.harbourlitigationfunding.com/wp-content/uploads/2018/03/FAQs-Funding-in-General.pdf> (senast besökt 2018-03-29).

IF: "IF Trafikförsäkring", https://www.if.se/privat/forsakringar/bilforsakring/hur-ar-bilen-forsakrad/trafikforsakring?gclid=CjwKCAjw2dvWBRB-vEiwADllhn4yimB-eRA4vSvh6B-jt9JKbr0kXJPqne4xME0bSfP-x9rCjQM0LvRoCXGgQAvD_BwE&gclid=aw.ds (senast besökt 2018-04-18).

Juridica Investments: "Investment policy", <http://www.juridicainvestments.com/about-juridica/investment-policy.aspx> (senast besökt 2018-03-28).

Lindskog, Stefan: Lag om skiljeförfarande med kommentarer (13 maj 2016, www.zeteo.nj.se), kommentaren till 42 §, under punkt 4.2.2.

Lovells: "At What Cost? A Lovells Multi Jurisdictional Guide to Litigation Costs", <http://www.chrysostomides.com/assets/modules/chr/publications/16/docs/LitigationCostsReport.pdf> (senast besökt 2018-04-27).

SCC: SCC:s målstatistik för 2016, www.sccinstitute.com/media/246918/statistics-2016.pdf (senast besökt 2018-04-24).

Thornefors, Rättegångsbalk (1942:740) 10 kap. 8 §, Lexino 2015-07-02.

Therium, <http://www.therium.no/wp-content/uploads/2017/06/FA-280617-Finansierer-rettsmarathon.pdf> (senast besökt 2018-03-28).

Therium: "Frequently Asked Questions", <http://www.therium.com/frequently-asked-questions/> (senast besökt 2018-03-28).

Rättsfallsförteckning

Högsta domstolen

NJA 1989 s. 247

NJA 1999 s. 131

NJA 2000 s. 144

NJA 2006 s. 420

NJA 2014 s. 877

NJA 2016 s. 587

Hovrätterna

Hovrätten för Övre Norrlands beslut 2002-04-08 i mål nr Ö 415-01

Svea hovrätts dom 2018-02-19 i mål nr T 1337-17

Tingsrätterna

Stockholms tingsrätts dom 2014-09-11 i mål nr T 15045-09

Stockholms Handelskammars Skiljedomsinstitut

SCC avgörande den 20 juli 2012, Quasar de Valores m.fl. mot Ryska Federationen